

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρῶτος

Συνδρομὴ ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

11 Ἀπριλίου 1876

Ἀπὸ τῆς σήμερον ἡ Ἑστία θὰ πωλῇται, ἐν τε ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἀντὶ λεπτῶν 20. Ἡ αὐξησις αὕτη ἐπιτρέπει τῇ Διευθύνσει νὰ μὴ ὀρίξῃ τοῦ λοιποῦ ἐκ τῶν προτέρων τὸν ἀριθμὸν τῶν πωλουμένων φύλλων.

Ἐν τῷ γραφείῳ θὰ πωλῶνται ἐπίσης καὶ ἐκ τῶν προηγουμένων φύλλα πρὸς λεπτὰ 30.

Εἰς τὸ μέτρον τοῦτο προέβη ἡ Διεύθυνσις ἐνεκα τῆς μεγάλης ζητήσεως φύλλων, ὑπερβαίνοντων κατὰ πολὺ τὰ ὀριζόμενα πρὸς πώλησιν.

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΑΝΑΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Κατὰ τὸν Ἀλφόνσον Κάρρ, ὑπὸ ***

Συνέχεια: ἐδὲ σελ. 209.

Ἐρ.—Τί εἶναι ἡ ἐλευθερία;

Ἀπ.—Ἡ ἐλευθερία εἶναι τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργῇ τις κατὰ τὸ λογικόν του καὶ τὴν καρδίαν του, συμμορφούμενος μὲ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος του.

Ἐρ.—Ἀλλὰ οἱ νόμοι δὲν περιορίζουν τὴν ἐλευθερίαν;

Ἀπ.—Οἱ νόμοι ἔχουν σκοπὸν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐλευθερίαν ὅλων, θέτοντες ὅριον εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἑκάστου, τὴν ἐλευθερίαν πάντων. Ὁ νόμος π. χ. σὲ στερεῖ τὴν ἐλευθερίαν νὰ συντρίβῃς τοὺς φανούς καὶ νὰ θορυβῇς τὴν νύκτα· διότι ἂν τὸ ἐσυγχώρει δὲν θὰ εἶχον οἱ ἄλλοι τὴν ἐλευθερίαν νὰ βλέπουν ἢ νὰ κοιμῶνται· τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν ἐγγυᾶται καὶ πρὸς σὲ τὸν ἴδιον αὐτὸς οὗτος ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος σὲ ἀπαγορεύει νὰ κάμῃς πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ κάμῳσιν οἱ ἄλλοι πρὸς σέ.

Ἐρ.—Ἡ ἰσότης ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ, καὶ τί ἐστὶν ἰσότης;

Ἀπ.—Ἡ ἰσότης δὲν ὑπάρχει μετὰξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὅπως δὲν ὑπάρχει καὶ μετὰξὺ τῶν δένδρων τῶν δασῶν. Ὁ σπόρος δένδρων τινῶν πίπτει εἰς γῆν πλέον εὐφορὸν, ὅπου ὑπάρχει περισσότερος ἀήρ καὶ ἥλιος, καὶ διὰ τοῦτο γίνονται μεγαλύτερα καὶ δυνατότερα. Ὁ νόμος δὲν εἶναι ἀνθρώπινος εἰς τὸν ὁποῖον νὰ πρέπη καὶ νὰ δύναται τις νὰ ἐναντιωθῇ· εἶναι νόμος ἀμετάβλητος τῆς φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὅμως ἡ ἰσότης ἡ ὁποία δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως, ὑπάρχει πολὺ περισσότερον ἢ ὅσον

τὸ φαντάζεσαι. Βεβαίως αἱ πτελέαι καὶ αἱ καστανέαι δὲν εἶναι ἴσαι πρὸς τὰς δρυς· ἀλλ' αἱ μεγάλαι πτελέαι καὶ αἱ δυναταὶ καστανέαι εἶναι ὡραῖα δένδρα ὅσον καὶ αἱ ὡραῖαι δρυς. Ἡ ἰσότης δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἡμεθα πάντες εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἢ εἰς τὸ νὰ ἡμεθα ὅλοι· τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Συνίσταται εἰς τὸ νὰ κατέχωμεν ἐπίσης καλῶς τὴν θέσιν ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς ἡμᾶς καὶ νὰ ἐκπληρώμεν ἐπίσης καλῶς τὸ χρέος μας.

Ὁ καλὸς γεωργὸς εἶναι ἴσος πρὸς καλὸν συγγραφέα· ἀλλ' ὁ μέτριος συγγραφεὺς δὲν εἶναι ἴσος οὔτε πρὸς μέγαν συγγραφέα οὔτε πρὸς μέγαν γεωργόν.

Ἐρ.—Τί εἶναι ἀριστοκρατία;

Ἀπ.—Παρ' ἡμῖν ἀριστοκρατία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ λέξις σημαίνουσα τὴν ὑπεροχὴν τῆς διανοίας καὶ τῆς ἀρετῆς τινός.

Ἐρ.—Ἡ ἀριστοκρατία καὶ ὁ λαὸς εἶναι δύο τάξεις ἐχθραί;

Ἀπ.—Ὅχι· ἡ ἀριστοκρατία περιέχει ὅλους τοὺς ἀρίστους· ἐὰν ᾗσαι στρατιώτης ἀνδρείος καὶ πειθαρχικὸς, ἐὰν ᾗσαι ἐργάτης φιλόπonos, ἐπιτήδειος καὶ τίμιος, ἀνήκεις διὰ τοῦτο καὶ μόνον εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν. Ὡν φιλόφρων καὶ ἀγαθὸς, κατατάττεσαι μετὰξὺ τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων ἀνθρώπων, καὶ ἐπομένως μετὰξὺ τῶν ἀριστοκρατῶν.

Ἐρ.—Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες ὅτι οὗτος μὲν εἶναι ἐργατικὸς, ἐκεῖνος δὲ ἀργός; Εἶναι δίκαιον νὰ ἐργάζωνται οἱ μὲν καὶ νὰ κἄθηνται ἀργοὶ οἱ δέ;

Ἀπ.—Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τοὺς ἀργοὺς μὲ ἐκείνους οἵτινες ἀναπαύονται μετὰ τὴν ἐργασίαν. Ἀλλὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ἀργοὺς τοὺς μὴ ἐργαζομένους διὰ τῶν χειρῶν. Παροχθήσας ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι τοὺς ὁποῖους θεωρεῖς ἀργοὺς διασκεδάζουν τὴν Κυριακὴν καὶ τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως κοπιηλατοῦντες, βόκκνίζοντες, σκάπτοντες καὶ τὰ τοιαῦτα, δηλαδὴ ἐπιδίδονται εἰς ἐπιπόνους ἐργασίας, καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀναπαυθῶν. Ὁ στρατηγὸς ὅστις δὲν φρουρεῖ, καὶ δὲν φέρει πυροβόλον, δὲν εἶναι πλέον ἀργὸς τοῦ κοιμῶντος στρατιώτου. Ὁ ἀρχιτέκτων, ὁ διαγράφων τὸ σχέδιον μιᾶς οἰκίας, ἐργάζεται ὅσον καὶ ὁ κτίστης καὶ ὁ λεπτοεργός, οἱ ὁποῖοι κατασκευάζουν αὐτήν. Οἱ ἄλλοι

θεῖς ἀργοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπὶ προφάσει ὅτι φέρουν ὄνομα ἐργάτου, θέλουν χωρὶς νὰ ἐργασθῶν νὰ μοιρασθῶν τὸν καρπὸν τῆς ἐργασίας ἄλλων, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουν ἀργούς χωρὶς νὰ ἡξεύρουν καὶ αὐτοὶ διατί.

Ἐρ.-Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐργάζεται;

Ἀπ.-Ἰσα ἴσα, διὰ νὰ ἦναι ἐλεύθερος πρέπει νὰ ἐργάζεται. Νομίζω ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔχη μεγαλύτεραν ἐλευθερίαν ἀπὸ τὰ ἄγρια ζῶα. Ὅλα κυνηγοῦν, ψαρεύουν ἢ ταξιδεύουν διὰ νὰ εὕρουν τροφήν.

Ἐρ.-Ἀλλὰ ἕκαστον τῶν ζώων τούτων ἐργάζεται διὰ μόνον τὸν ἑαυτὸν του.

Ἀπ.-Ἄν δὲν ἐργάζεσαι παρὰ μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, δὲν ἔχεις νὰ περιμένῃς τίποτε ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων. Τότε πρέπει νὰ καλλιεργῇς τὴν γῆν, νὰ σπείρῃς, νὰ ἀλέθῃς, νὰ ζυμῶνῃς· πρέπει, διὰ νὰ κάμῃς ὑποδήματα, νὰ σφάζῃς τὰ ζῶα, νὰ τὰ ἐκδέρῃς, νὰ κατεργάζεσαι τὰ δέρματα, νὰ κόπτῃς καὶ νὰ ράπτῃς τὰ ὑποδήματά σου· διὰ νὰ ἔχῃς ὑποκάμισον, πρέπει νὰ σπείρῃς λινόσπορον, νὰ τὸν καθαρίζῃς, νὰ τὸν μεταβάλλῃς εἰς νῆμα, νὰ ὑφαίνῃς τὸ πανίον, νὰ κόπτῃς, νὰ ράπτῃς, καὶ καθεξῆς δι' ὅλα τὰ ἀντικείμενα τῶν ἀναγκῶν σου.

Ἀντὶ τούτων ὅμως, ἂν ἦσαι γεωργὸς, προάγεις σίτον δι' ἑκατὸν ἀνθρώπους, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἑκατὸν ἀνθρώπων ὁ μὲν τὸν ἀλέθει, ὁ δὲ τὸν ζυμῶναι, ἄλλοι κατεργάζονται τὸ δῆμα διὰ νὰ κάμῃς ὑποδήματα, καὶ ἄλλοι ἐργάζονται τὸ μαλλίον διὰ νὰ κάμῃς φορέματα καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ ἄλλοι πάλιν διασχίζουν τὰς θαλάσσας καὶ κινδυνεύουν διὰ νὰ ὑπάγουν νὰ σὲ φέρουν βαμβάκιον, ζάχαριν, πέπερι. Τοιοῦτοτρόπως σὺ κάμνεις ἐν πράγμα διὰ τοὺς ἄλλους, καὶ οἱ ἄλλοι κάμνουν ἑκατὸν διὰ σέ.

^{Ἐπίται τὸ εἶδος.}

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνέχεια· ἴδι σελ. 210.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Τὰ ὄργανα.

Δὲν σοῦ ἐξήγησα μέχρι τοῦδε τὴν λέξιν ὄργανον, διὰ νὰ μὴ παρεκτραπῶ μακρὰν τοῦ προκειμένου. Καὶ πιθανῶς μὲν ἐννόησες περὶ τίνος πρόκειται, ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε πρέπει νὰ μάθῃς ἀκριβῶς τὴν σημασίαν τοῦ πράγματος.

Ὁργανον κυρίως σημαίνει ἐργαλεῖον, μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦμεν ἢ ἐυκολύνουμεν τὴν ἐκτέλεσιν ἐργασίας τινός. Τὰ ὄργανα λοιπὸν τοῦ σώματός μας εἶνε τὰ ἐργαλεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἐκτελοῦμεν ὅλας τὰς πράξεις τῆς ζωῆς μας· καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματός μας χρησιμεύουν εἰς κᾄτι, ὅλον τὸ σῶμα

μας δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο εἰμὴ ἄθροισμα ὀργάνων. Τοιοῦτοτρόπως ἡ χεὶρ μας εἶνε ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου συλλαμβάνομεν τὰ πράγματα· ὁ ὀφθαλμὸς μας εἶνε ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου βλέπομεν· ἡ καρδιά εἶνε ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου κυκλοφορεῖ τὸ αἷμα κ.λ.

Διὰ τοῦτο δὲ ἡ ζωὴ μας δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ ἄθροισμα τῆς προσθέσεως τῶν ἐνεργειῶν, τὰς ὁποίας ἀποτελοῦσι τὰ ὄργανα τοῦ σώματός μας, καὶ αἵτινες εἶνε μὲν χωρισταὶ καθ' ἑαυτάς, συγκεφαλαιοῦνται ὅμως καὶ συνενώνονται μυστηριωδῶς εἰς μίαν κοινὴν ἐνέργειαν καὶ ζωὴν.

Καὶ ὅμως ἡ παρομοίωσις αὕτη εἶνε ἀρκετὰ ξηρά, καὶ δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ ἀκριβῶς τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς.

Ἄς προσπαθῶ νὰ σοῦ τὴν ἐκφράσω κἄπως καλλίτερα.

Ἡ λέξις ὄργανον ἐφαρμόζεται ἐπίσης, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν καθημερινὸν βίον, εἰς τὴν μουσικὴν. Ἄς ὑποθέσωμεν λοιπὸν πρὸς στιγμὴν, ὅτι τὰ ὄργανα τοῦ σώματός μας εἶνε μουσικὰ ὄργανα.

Παρευρέθῃς θεθαίως ποτέ σου εἰς καμμίαν συναυλίαν ἢ κοινὸν καθὼς λέγομεν κοινῶς. Ἐκαστον ὄργανον τῆς μικρᾶς ἢ μεγάλης ὀρχήστρας, ἥτις δίδει τὴν συναυλίαν, παίζει τὸ ἰδιαίτερον μέρος τὸ ὅποιον εἶνε γραμμένον ἐπίτηδες δι' αὐτό. Καὶ ὅμως, μολονότι ἄλλο μέρος παίζει τὸ ἐν ὄργανον καὶ ἄλλο τὸ ἄλλο, ὅταν παίζωσιν ὅλα τὰ ὄργανα ὁμοῦ, μίαν μόνην ἀρμονίαν ἀκούει κανεὶς, καὶ ἡ ἀρμονία αὕτη εἶνε μελωδία, καὶ ἡ μελωδία εἶνε ἡ μουσικὴ τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ μέγας ἄόρατος τεχνίτης, τὸν ὅποιον δὲν βλέπεις ὅταν ἀκούῃς τὴν συναυλίαν. Δὲν ὑπάρχει τότε διὰ τὰ ὠτὰ μας οὔτε αὐλὸς, οὔτε σάλπιγξ, οὔτε τετράχορδον, οὔτε βάρβιτος, ἀλλ' ἡ Συμφωνία τοῦ Βετχόβεν, ἡ Εἰσαγωγή τοῦ Δὸν Ἰωάννου, τοῦ Μότσαρτ.

Αὐτὸ εἶνε καὶ ἡ ζωὴ. Ὅλα τὰ ὄργανα παίζουν συγχρόνως, καὶ μία μόνη ὑπάρχει μουσικὴ, ἡ μουσικὴ τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ Θεός.

Ὅταν δὲ σοῦ λέγω, ὅτι αὐτὸ εἶνε ἡ ζωὴ, μὴ ὑποθέσῃς ὅτι εἶνε αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἀπαραλλάκτως, διότι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, οὔτ' ἐγὼ ἠξεύρω ἀκριβῶς τί εἶνε, οὔτε θὰ εὕρῃς κανένα νὰ σοῦ τὸ εἰπῇ, καὶ ἂν γυρίσῃς ὅλον τὸν κύσμον καὶ ἐρωτήσῃς ὅλους τοὺς σοφοὺς. Ὅσας δὲ παρομοιώσεις καὶ ἂν σοῦ κάμω, ὅλαι θὰ ἔχουν τὸ σφάλμα τῶν· καὶ διὰ νὰ ἐννοήσῃς πόσον ἔχω δίκαιον, ἀρκεῖ νὰ σοῦ ὑποδείξω τὸ σφάλμα τῆς παρομοιώσεως τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ σοῦ ἔκαμα. Σὲ εἶπα ὅτι ἡ ζωὴ μας ὁμοιάζει μὲ ὀρχήστραν· καὶ ὅμως εἰς μὲν τὴν ὀρχήστραν βλέπομεν πλησίον ἐ-

κάστου ὀργάνου καὶ ἓνα μουσικόν, ἐνῶ εἰς τὴν ζωὴν μας βλέπομεν τὸ ὄργανον ἀλλὰ μουσικὸν δὲν βλέπομεν κανένα.

Θὰ μ' ἐρωτήσῃς ἴσως, διατί χάνω τόσον καιρὸν νὰ σοῦ ὁμιλῶ περὶ ὀργάνων, ἀντὶ νὰ ἐξακολουθῇσω τακτικὰ καὶ ἡσυχὰ τὴν ἱστορίαν τῆς κυκλοφορίας, τὴν ὁποίαν ἤρχισαμεν. Ἀλλὰ, καθὼς σοῦ προεῖπα, ἐντὸς τῶν ὀργάνων κλείεται τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς μας, καὶ ἀπ' αὐτὰ κυρίως ἔπρεπε ν' ἀρχίσω, ἂν ἤθελον νὰ σὲ διδάξω μεθοδικῶς καὶ κατ' ἐπιστήμην, διότι ἐξ αὐτῶν ἀρχίζουν ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία, ἅτινα πραγματεύονται τὸ ἀντικείμενον εἰς τὸ ὅποιον καὶ ἡμεῖς καταγινόμεθα. Ὅποιοιδήποτε δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἂν ἀνοίξῃς, θὰ ἴδῃς ὅτι εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν διαιρεῖ τὰ ὄντα τῆς δημιουργίας εἰς ἐνὸργα καὶ ἀνὸργα, εἰς ὄντα, δηλ. τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ὄργανα καὶ εἰς ὄντα τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν.

Ἡμεῖς ὅμως ἐπῆραμεν τὸ πρᾶγμα κἄπως πρακτικώτερᾳ, καὶ ἤρχισαμεν ἀπ' ἄλλου, διότι πάντοτε εἶχομεν καιρὸν, καθὼς βλέπεις, νὰ κάμνωμεν μικρὰς ἐκδρομὰς δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, διὰ νὰ συμπληρώσωμεν ὅσα τυχὸν κενὰ μᾶς ἐπαρουσιάζοντο.

Εἶχα δὲ κἄπως καὶ μερικοὺς ἄλλους λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἤρχισα τὴν διδασκαλίαν μου μὲ γενικὰς θεωρίας, μὲ ἀφηρημένα πράγματα καὶ μὲ ἐπιστημονικὰς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις· ὁ κυριώτερος δὲ ἐξ αὐτῶν ἦτον, ὅτι ἂν ἤρχιζα σοβαρὰ σοβαρὰ νὰ σοῦ λέγω πράγματα ἀκατανόητα, ὀλίγον θεθαίως θὰ μὲ ἤκουες, καὶ ἴσως ἴσως δὲν θὰ μὲ ἤκουες καὶ διόλου. Ἐγὼ τότε ὀλίγον θὰ ἐκέρδιζα καὶ σὺ δὲν θὰ ἐκέρδιζες τίποτε. Καλλίτερα λοιπὸν ὁποῦ ἤρχισαμεν ὅπως ἤρχισαμεν, καὶ προχωροῦμεν ὅπως προχωροῦμεν.

Τώρα, ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ αἶμα, τὸ ὁποῖον τρέφει τὰ ὄργανα.

^{Ἐπίται συνέχεια.}

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΑΛΧΟΣ.

ΑΠΟΔΗΜΙΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΟΝ

Α'

Πάντες γινώσκουμεν τὴν ἀρχὴν τῶν πρὸς τὰς ἀρκτικὰς χώρας ἀποδημιῶν, τὰς ὁποίας πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀπὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ ἐμπορικῶ, σήμερον δὲ ἐπὶ ἐπιστημονικῶ σκοπῶ. Ἡ μεγάλη θαλασσοπλοῖα, ἡ σημαντικωτάτη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐμπορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς χθὲς οὕτως εἰπεῖν· διότι, περιορισμένη οὖσα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐν τῇ στενῇ λεκάνῃ τῆς μεσογείου, κατάρθωσεν ἐπὶ τέλους, μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, νὰ ὑπερβῇ αὐτὴν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὰ ἀπώτατα τῆς ὑψηλῆς.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐθεωρήθη ἡ Ἰνδικὴ τὸπος θαυμασίων καὶ μῦθοι τὰ διηγήματα τῆς Χαλιμάς, καθόσον ἀδύνατος σχεδὸν ὑπελαμβάνετο ἡ μετάβασις εἰς τὴν ἀπωτάτην χώραν τὴν ἐπικληθεῖσαν Καταί, ὅπου, κατὰ τὴν κοινὴν γνῶμην, ἔρρεν ἄφθονος ὁ χρυσοὺς καὶ ἔβρυν πληθὴ ἀρωμάτων καὶ ἄλλων πολυτίμων εἰδῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ εἶδη ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπιζητεῖ τοσοῦτον ἡ Εὐρώπη, μετεφέροντο εἰς αὐτὴν σπανιότατα, ἐπόμενον ἦτο ν' ἀπολαύσῃ, διὰ τὴν ἑλλειψιν, μεγίστης τιμῆς· καὶ οὗτος ὑπῆρξεν ὁ κύριος λόγος δι' ὃν ἀπέβλεψαν εἰς ἀνεύρεσιν ὁδοῦ θαλασσίας, τῆς διὰ ξηρᾶς φαινομένης ἀδυνατου. Ὁ δὲ Κολόμβος, ἐνῶ ἐφρόνει ὅτι ἐφθασεν εἰς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψεν ἐξ ἐναντίας τὴν Ἀμερικὴν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ μεγάλαι ἰδέαι, αἱ ἐνδιαφέρουσαι δόξα κληρον ἐποχῇ, δὲν ἀνήκουσιν εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον, ὁ δ' ἐκτελὼν αὐτὰς ἱκανοποιεῖ γενικὴν ἀξίωσιν, οὕτω καὶ τοῦ ἐνδόξου Γενουηνσίου προηγήθησαν ἄλλοι. Ἡ δὲ ἀνακάλυψις τῆς νέας γῆς καὶ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ Εὐέλπιδος καὶ τοῦ Ὀρν, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὸν ζῆλον τῶν ἀναζητούντων νέαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπέκαυσεν ἔτι μᾶλλον τὰς εἰκασίας ἐκείνων οἵτινες ὑπέθετον ὅτι ὑπῆρχεν ὁδὸς θαλασσία φέρουσα κατ' εὐθείαν πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Οἱ μὲν ἀνεζήτησαν τὴν ὁδὸν ταύτην περιπλέοντες τὴν Σιβηρίαν καὶ τὴν ἀρκτικὴν Ἀσίαν, οἱ δὲ τοῦναντίον προχωροῦντες εἰς τὴν θάλασσαν τὴν περὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Γροενλανθίας, ἤτοι τὴν ἀρκτοδυτικὴν εἰσοδὸν τὴν ἀνακαλυφθεῖσαν τῷ 1853 ὑπὸ τοῦ Μάκκλουρ. Τολμηροὶ τινες θαλασσοπόροι, προχωρήσαντες εἰς τὰς ἀγνώστους ταύτας χώρας, ἐξηρένησαν αὐτὰς βαθμυδόν· εἰς τοὺς ἀγῶνας δὲ καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ὀφείλεται ἡ γνῶσις τοῦ σχήματος τοῦ μέρους τούτου τῆς γῆς, τὸ ὅποιον ἦτο πάντῃ ἀγνωστον τῇ ἐπιστήμῃ. Οἱ κορυφαῖοι δὲ τῶν θαλασσοπόρων, ὃν γίνεται μνεία εἰς τὴν ἱστορίαν, εἶναι ὁ Ι. Καβὼτ, ὁ Οὐγὸς, ὁ Οὐίλλουχθαί, οἱ ἀδελφοὶ Κορταρεούλ, ὁ Ἰάκωβος Καρτιέ, ὁ Φορβίσχερ, ὁ Ι. Δέβις, ὁ Βάρεντς, ὁ Ὑδσενς, ὁ Βαφφέν, ὁ Βέχριν, ὁ Νεάρν, ὁ Μακένζυ καὶ ὁ πλοίαρχος Κούκ. Ἀνὰ πᾶσαν δὲ ἀποδημίαν, ἐκτελουμένην μεταξὺ μυρίων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν, ἐγένετο καὶ νέα τις ἀνακάλυψις, διάφορος πολλῶς ἐκείνης ἣν ἐπεδίωξαν.

Περὶ δὲ τὰ τέλη τῆς δεκάτης δεκάτης ἐκατονταετηρίδος δὲν εἶχε μὲν λυθῇ ἡ δυσκολία, εἶχε δὲ ὅμως προχωρήσει πρὸς τὴν λύσιν. Οἱ μὲν ἀνεκάλυψαν τὴν εἰσοδὸν τῆς Πολικῆς θαλάσσης, οἱ δὲ, καταβάντες τὴν παραλίαν τῆς ἀρκτικῆς Ἀμερικῆς μέχρι τοῦ πο-

πηγότος Ὁκεανού, ἐπέσθην ὅτι ἄλλη θάλασσα δὲν ὑπάρχει, καὶ ἄλλοι εὗρον τὸν πορθμὸν τὸν διαχωρίζοντα τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἡ ἐπιζήτητος δίοδος.

Ἀλλὰ τὰ συμβάντα τὰ διαταράξαντα τὰς ἀρχὰς τῆς ἡμετέρας ἐκατονταετηρίδος διέκοψαν τὰς ἐρεῖνας, καὶ μόνον τῷ 1818 ἡ Ἀγγλίς ἐπανελάβε τὴν λύσιν τοῦ γεωγραφικοῦ προβλήματος, εἰς ὃ κατέτριψε τριάκοντα τρία ἔτη, τρεῖς γενεάς ναυτῶν καὶ κόπους ἀνθρώπων. Τῷ 1818 ὁ Ι. Ρὸς ἀπῆλθεν εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀρκτοδυτικῆς διόδου διὰ τοῦ κόλπου Βαρφέν, ἀλλ' ἀπέτυχεν ἐντελῶς. Ἐπὶ τῇ δὲ ναυσιπορίᾳ, γενομένη συγχρόνως πρὸς τὴν ἀρκτανατολικὴν δίοδον, ἀπαντήσασα πελωρίους ὄγκους πάγων, δὲν κατάρθωσε νὰ ὑπερβῇ τὰ προσάρκτια τοῦ Σπίτζβεργ. Τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος ὁ πλοίαρχος Πάρρε, μετὰ δύο πλοίων *Εκλα* καὶ *Γρύψ*, ἐπεχείρησε πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Βαρφέν νέαν πορείαν, ἥτις, διὰ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀνακαλύψεων, τάσσεται μετὰ τῶν πρώτων τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων. Ὁ Πάρρε ἐξετέλεσε μετὰ τῆς *Εκλας* καὶ τῆς *Ερικνός* καὶ δύο ἄλλας ἐκδρομὰς, ὧν ἡ ἑτέρα ὑπῆρξεν ἀτυχής, τοῦ ἐνὸς τῶν πλοίων ἐγκαταλειφθέντος μετὰ τῶν πάγων. Ἀλλὰ καὶ τῷ 1827 ἀνεχώρησεν ἐκ νέου ὁ ἀκάματος οὗτος ναυσιπόρος, ἀπόφασιν ἔχων νὰ διατρέξῃ ἐπὶ τοῦ πάγου τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐδυνήθη νὰ διαπλεύσῃ, καὶ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ πόλου. Ἀφῆκε λοιπὸν τὸ πλοῖόν του εἰς τὴν βορείαν ἄκρην τοῦ Σπίτζβεργ καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ μέσον τῶν πάγων μετὰ δεκατεσσάρων ἀπτοήτων ἀνδρῶν, φέρων καὶ δύο μνηῶν καὶ ἡμίσεως τροφάς. Ἀφ' οὗ δὲ περιεπάτησε τριάκοντα τρεῖς ἡμέρας καὶ διέτρεξεν ἀπόστασιν πέντε σχεδὸν μιλίων, παρετηρήθη αἰφνης ὅτι εἶχε προχωρήσει μάλιστα δύο μίλλας· διότι, ἐνῶ διὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ κόπων ἐβάδιζε πρὸς τὸ ἀρκτικὸν μέρος ἐπὶ τοῦ πάγου, οὗτος, συρόμενος ὑπὸ ὑποθαλασσίου ρεύματος, κατέβαινε πρὸς τὸ βόρειον καὶ ἑματιοῦ τὸ ἥμισυ τοῦ γενομένου δρόμου. Τὸ ἐμπόδιον ὅμως τοῦτο εἶχε καὶ τὸ καλὸν του, ἐπειδὴ τὸ ρεῦμα, ἐρχόμενον ἀπὸ τοῦ πόλου, ἀπεδείκνυνεν ὅτι ὑπῆρχεν ἐλευθέρη θάλασσα ἐκεῖθεν τῶν πάγων. Τὴν ἐλευθέραν δὲ ταύτην θάλασσαν ἡ Πολύνιαν, ὡς ὠνομάσθη ῥωσιστὶ, ἔμελλε νὰ ἴδῃ πρῶτος ὁ Χάγες, καὶ πρὸς αὐτὴν ἔτεινον ἕκτοτε πᾶσαι αἱ πρὸς ἄρκτον ἀποδημίαι.

Δραματικώτατον δὲ ἐπεισόδιον πασῶν τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων ὑπῆρξε τὸ τοῦ Ἰωάννου Φραγκλίνου. Ὁ ἀτρόμητος οὗτος ναύτης, διατρίψας τριετίαν εἰς τὴν βορείαν Ἀμερικὴν καὶ διερευνήσας τοὺς δύο ποταμούς τοὺς ἀνακαλυφθέντας ὑπὸ τοῦ Χέρν καὶ Μακένζυ, ὥρισε τὴν θέσιν

τῶν ἐκβολῶν αὐτῶν καὶ ἐξηκρίβωσε τὰς ἀκτὰς τῆς ἀρκτικῆς θαλάσσης, πρὸς τὰς ὁποίας ῥέουσι τὰ ὕδατα αὐτῶν. Τῷ δὲ 1845 ἀπεδήμησεν ἐκ νέου μετὰ δύο πλοίων, τοῦ *Ερέβου* καὶ τοῦ *Τρόμου*. Ἐπειδὴ δὲ παρήλθον δύο καὶ τρία ἔτη χωρὶς νὰ γνωσθῇ τί ἐγίνε, μεγίστη ἀνησυχία ἐκυρίευσεν τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ διαφερομένους. Ὑποθέσαντες δὲ ὅτι ἀπεκλείσθη ὑπὸ τῶν πάγων ὅπως ὁ Ρὸς καὶ ὁ Πάρρε, ἢ ὅτι ναυαγήσαντες ἐρρίφθησαν εἰς ἔρημον ξηρὰν μετὰ τῶν πληρωμάτων ἀνευ τροφῶν καὶ τρόπων μετακομίσεως, ἐστάλησαν βοήθειαι διὰ διαφόρων μερῶν συγχρόνως. Ὁ ἀρχαῖος μάλιστα φίλος τοῦ Φραγκλίνου δόκτωρ *Ρίτσαρδσον*, μεταβὰς εἰς Καναδὴν, ἀνέλαβε τὴν ὁδηγίαν πλοίων μελλόντων νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς τοὺς πάγους καὶ τὴν ξηρὰν τοῦ πολιτικοῦ Ὁκεανοῦ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Φραγκλίνου· καὶ ἵνα προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ θαλασσοπόρου καὶ τῶν συντρόφων αὐτοῦ, ἀνεστήλου σήματα ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν καὶ ἐβρίπτε καθ' ἐκάστην εἰς τὴν θάλασσαν πῖθους περιέχοντας εἰδήσεις. Ἀλλὰ καὶ καννόνια ἐκροτοδόλουν καὶ βεγγαλικά πυρὰ ἠνάπτοντο.

Ἡ Λαίδυ Φράγκλιν, θελήσασα καὶ αὐτὴ νὰ ἐνώσῃ τὰς προσπάθειάς της εἰς τὰς τῆς ἀρκτικῆς κυβερνήσεως, ἐναύλωσε τὸ πλοῖον *Πρίγκηπα Ἀλβέρτου*, ἐφ' οὗ ἐπέβη καὶ ὁ Γάλλος ὑποπλοίαρχος Βελλό. Ὁ γενναῖος οὗτος ἀξιωματικὸς, μετὰ ἀτυχῆ ἐκδρομὴν, ἐπέβη ἐκ νέου εἰς τὸν *Φοίνικα*, στελλόμενον νὰ εὕρῃ τὴν ναυτικὴν μοῖραν τοῦ Βέλσερ εἰς τὰς βορείους θαλάσσας· καὶ τότε ἀπέθανε κατὰ τρόπον ἄξιον διηγήσεως. Ὁ *Φοίνιξ* ἔφερεν ἐξ Ἀγγλίας ἔγγραφα τοῦ ναυτικοῦ διευθυντηρίου εἰς τὸν πλοίαρχον Βέλσερ· ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἐπικίνδυνος ἡ μετὰ τῶν πάγων, ρευμάτων καὶ τρικυμιῶν διάβασις τοῦ πορθμοῦ Οὐέλλιγκτον, ὁ Βελλό ἐζήτησε νὰ τὰ μετακομίσῃ αὐτός. Ἐμβὰς δὲ μετ' ἄλλων τεσσάρων εἰς λέμβον ἐξ ἐλαστικοῦ, κατάρθωσε μετὰ πολλοὺς κόπους νὰ φθάσῃ εἰς τὴν παραλίαν· ἀλλ' αἰφνης τὸ ἐκ πάγου νησίδιον, ἐξωθηθὲν ὑπὸ σφοδροῦ ἀνέμου, ἐκινήθη καὶ ἔφερε τοὺς τρεῖς ἀνθρώπους εἰς τὸ μέσον τοῦ στενοῦ. Οὗτοι δὲ, ὅπως προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ τοῦ ἀνέμου, ἔσκαψαν διὰ μαχαίρων εἶδος θόλου ἐπὶ τοῦ πεπηγότος βουνοῦ καὶ διενυκτέρευσαν ὑπ' αὐτόν. Τὸ πρῶτον δὲ τῆς ἐπιούσης ὁ Βελλό μετέβη πρὸς τὰ ὀπισθεν τοῦ βουνοῦ ὅπως ἐξετάσῃ ποῦ εὐρίσκονται, ἐνῶ ἡ θύελλα ἐμυκάτο τρομερά. Μετὰ τινα λεπτά οἱ ἄλλοι ναῦται, μὴ βλέποντες αὐτὸν νὰ ἐπανεέλθῃ, ἤρχισαν νὰ φωνάζωσι καὶ ἐπὶ τέλους, ἀνήσυχτοι καὶ πλήρεις φόβου, διέτρεξαν τὸ ἐκ πάγου πεδῖον, μόνον δὲ σημεῖον παρετήρησαν τὴν ῥάβδον τοῦ δυστυχοῦς ἀξιωματικοῦ, κυμαινομένην ἀπέναντι, πλησίον πλατείας διασφαγῆς, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κατεκρημνίσθη βεβαίως ὁ Βελλό ὑπὸ τῆς θυέλλης. Τεσσαράκοντα

ἀκτὰ ὥρας ἔμειναν οἱ ἐπιζήσαντες ἀνευ τροφῆς καὶ πυρὸς· μετὰ δὲ ταῦτα κατάρθωσαν νὰ πηδήσωσιν εἰς ἄλλον πάγον καὶ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀκτὴν.

Ἀπὸ τοῦ 1848 μέχρι τοῦ 1855 καὶ ἡ Ἀγγλίς καὶ ἡ Ἀμερικὴ δὲν ἐπαύσαν φροντίζουσαι περὶ τοῦ Φραγκλίνου, δεκαπέντε δὲ ἀποστολαὶ μετὰ εἰκοσιτριῶν πλοίων ἀνεχώρησαν ἐπὶ τούτῳ ἐκ τοῦ σημείου αὐτοῦ. Ἡ βρετανικὴ κυβερνήσις ὑπεσχέθη πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων εἰς τὸν ἀνακαλύφοντα καὶ τροφοδοτήσοντα τὰ πληρώματα τοῦ *Ερέβου* καὶ τοῦ *Τρόμου*. Καὶ δὲν ἐπέτυχον μὲν οἱ τόσοι ἀγῶνες, ἀλλὰ δὲν ἀπέβησαν καὶ μάταιοι εἰς τὴν ἐπιστήμην· διότι οὐ μόνον πολλὰ πλάνα ἐπὶ ἀνακάλυψιν, οὐ μόνον ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῶν μερῶν ἐκείνων ὠρίσθη ὅσον ἀκριβῶς καὶ ἡ τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ ἐφθάσαν εἰς τὴν λύσιν ζητήματος πρὸ τριῶν ἐκατονταετηρίδων ἐπιδιωκομένην, καὶ εἰς δύο ἀνακαλύψεις σπουδαιότητας. Ὁ πλοίαρχος Μάκκλουρ εὗρε τὴν περιπόθητον ἀρκτοδυτικὴν δίοδον, δηλαδή ἀπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀφοῦ πρῶτος πάντων τῶν ναυτιλλομένων ἔκαμιν ἐπὶ πλοίου τὸν γύρον τῆς νέας γῆς. Ἡ ἔκθεσις τοῦ Μάκκλουρ ἀπέδειξε μὲν ὅσα τὸ δυνατόν τὴν διὰ πολυαρίθμων στενῶν πολιτικῆς λεκάνης διάβασιν, ἀλλὰ καὶ ἔπεισε τοὺς πλέον δυσπιστοὺς ὅτι ἡ διάβασις αὕτη ἐκρέματο ἐντελῶς ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῶν πάγων. Τὸ δὲ ἐμπόριον δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ ἐπιζητῇ τὴν ὁδὸν αὐτὴν, καταστᾶσαν ἄλλως ἀνωφελὴ ἕνεκα τῆς διωρυγῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἡ δευτέρα ἀνακάλυψις ὀφείλεται εἰς τὸν Ἀμερικανὸν Κᾶν, ἀνακαλύψαντα μετὰ παράβολον ναυσιπορίαν πέρα τῶν πάγων τῆς πολιτικῆς θαλάσσης τὴν ἐλευθέραν θάλασσαν, τὴν ὁποίαν παρετήρησεν ὀλίγα τινὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ Χάγες, ἥτις κατέστη σήμερον ὁ σκοπὸς πασῶν τῶν ναυτικῶν ἀρκτικῶν ἀποδημιῶν.

Ἐπὶ τέλους ὁ Μάκκλιντοκ, διοικῶν εἰκοστὴν ἐκδρομὴν ἐξαποσταλθεῖσαν ὑπὸ τῆς Λαίδυ Φραγκλίνου, ἀνεῦρε τὰ ἴχνη τοῦ δυστυχοῦς θαλασσοπόρου καθὼς καὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ναυτῶν. Ὁ Φραγκλίνος ἀπέθανε τὴν 11ην Ἰουνίου 1847 μετὰ ἐννέα ἀξιωματικῶν καὶ δεκαπέντε ναυτῶν. Ὁ δὲ πλοίαρχος Κροζιερ ἀνέλαβε τὴν ὁδηγίαν τῶν ἐκτὸν πέντε ἐπιζήσαντων. Τὸ δριμύ ὅμως τοῦ κλίματος καὶ αἱ ταραπυρρίαι ἀπεδεκάτισαν μικρὸν κατὰ μικρὸν τοὺς δυστυχεῖς ὁδοιπόρους, τῶν ὁποίων ἡ ὁδὸν ἔλαβεν καὶ ἀπελπιστικὴ πορεία ἐξηκριβώθη ἐκ τῶν παντοίων πραγμάτων ἅτινα κατέλιπον κατόπιν αὐτῶν, μέχρι τοῦ μέρους ὅπου σκελετοὶ τινες κείμενοι ὑπῆσαν ἐλκυσθῆναι ἐκ τῆς περιωδύνου ταύτης ἐκστρατείας.

B'

Ἐκτοτε δὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀποδημίας εἰς τὰς ἀρκτικὰς χώρας ἐφαίνετο ἐγκαταλειφθὲν πρὸς ὥραν, ὅταν κατὰ τύχην περιστάσις τις ἀνεζωπύρηνεν αὐτό. Τὴν 3ην Ἰανουαρίου 1865 Ἀγγλὸς τις, ἐμπειρότατος περὶ τὴν γνῶσιν τῶν πολιτικῶν χωρῶν, ἀνέγνωσεν ἐνώπιον τῆς ἐν Λονδίνῳ γεωγραφικῆς ἐταιρίας ὑπόμνημα περὶ νέας ἀποδημίας εἰς τὸν πόλον· προσέτινε δὲ τὴν ὁδὸν τοῦ κόλπου τοῦ Βαρφέν καὶ τοῦ στενοῦ τοῦ Σμιθ, τὴν ἀνακαλυφθεῖσαν ἤδη ὑπὸ τοῦ Κᾶν καὶ τοῦ Χάγες. Ὁ διδάκτωρ Αὐγουστος Πέττερμαν, ὁ διευθύνων ἐν Γόττα τὴν περιώνυμον γεωγραφικὴν συλλογὴν τῶν *Mittheilungen*, ἐδείχθη μετὰ νεανικῆς ὁλως θερμότητος σφοδρὸς ἀντίπαλος τοῦ σχεδίου τούτου· διίσχυριζετο δὲ ὅτι πιθανώτερον ἦτο νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ἐλευθέραν θάλασσαν διὰ τοῦ *Gulf-Stream* ἢ διὰ τῆς ἀρκτικῆς παραλίας τοῦ Σπίτζβεργ. Καὶ δὲν διεφώνουν μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν συγκριτικὴν κατάστασιν τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Ὁ μὲν πλοίαρχος Ὁσβὸρν ἤξιον ὅτι ἀπέραντα πεδία πάγου ἐσκέπαζον τὴν ἀρκτικὴν ζώνην, ὁ δὲ διδάκτωρ Πέττερμαν ἐδόξαζεν ὑπάρχουσιν ἐλευθέραν θάλασσαν καὶ δυνατὴν τὴν ἀνὰ μέσον τῶν πάγων διάβασιν πλοίου μέχρι τοῦ πόλου. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Γουστάβος Λαμβέρτ, ὅστις εἶχε κάμει πολλὰς ἀποδημίας πρὸς τὴν ἄρκτον ἐπὶ πλοίου ἀπερχομένου πρὸς ἄρκρον φαλαινῶν, προσέτινε τρίτον σχέδιον, καθ' ὃ ἔπρεπε νὰ διαβῶσι διὰ τοῦ στενοῦ Βέρριν καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν Πολύνιαν, τρεπόμενοι ὀλίγον πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Σιβηρίας. Αἱ περὶ τούτου συζητήσεις συνεκίνησαν τὰ πνεύματα καὶ ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς σειρὰν ἀποδημιῶν τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Τέγετωρ.

Τῷ 1868 δύο ἐκδρομαὶ ἐγένοντο πρὸς τὰς θαλάσσας τοῦ Σπίτζβεργ, ἡ μὲν σουηδικὴ ἐπὶ τῆς *Σοφίας*, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ K. Nordenskjöld, ἡ δὲ γερμανικὴ ἐπὶ τῆς *Γερμανίας*, πλοίου ἰστιοφόρου ὀγδοήκοντα τόνων, ἐξοπλισθέντος διὰ συνδρομῶν ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Πέττερμαν. Ἡ *Γερμανία* εἶχε διαταγὰς νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πόλον, παραπλεύσασα τὰς ἀνατολικὰς παραλίας τοῦ Τσένλανδ, ἢ διαβαίνουσα πρὸς βορρᾶν ἢ μεσημβρίαν τοῦ Σπίτζβεργ νὰ φθάσῃ ἐπειτα πρὸς τὸ ἀνατολικόβόρειον. Οὐδεμία ὅμως τῶν ὁδηγιῶν τούτων ἐξεπληρώθη, διότι πανταχοῦ τὸ πλοῖον ἀπῆντα πάγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων δὲν ἐδυνήθη νὰ ὑπερβῇ τὴν ὀγδοηκοστὴν μοῖραν τοῦ πλάτους. Ὡστε μετὰ πολλὰς ματαίας ἀποπειράς ἐπανῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Βέργεν.

Τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος 1869 ἄλλη ἐκδρομὴ, παρασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου Πέττερμαν, ἐγένετο πρὸς ἐπὶ ἀνὰ βορρᾶν τῆς περυσινῆς δοκι-

μῆς. Συνίστατο δὲ ἐξ ἑνὸς ἀτμοπλοίου ὀνομασθέντος *Γερμανία*, τὸ δὲ φέρον τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸ ἑνὸς ἔτους ὀνομάσθη *Χάρσα*. Τὰ δύο δὲ ταῦτα πλοῖα ἐφθασαν εἰς τοὺς πάγους τοῦ Γρόενλανδ πρὸς τὴν 74^{ην} μοῖραν τοῦ πλάτους καὶ ἔμειναν ἐκεῖ ὁλόκληρον μῆνα, ὅτε ὁ πάγος διεῖράθη καὶ ἀφῆκεν ἐλευθέραν τὴν δίοδον. Γενομένης δὲ τῆς διαλύσεως τῶν πάγων τὰ πλοῖα ἐφθασαν μὲν εἰς τὴν ξηράν, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ καταβῶσιν εἰμὴ πρὸς νότον, ἄλλων πάγων ἀκινήτων ἐμποδιζόντων τὴν πρὸς βορρᾶν διάβασιν. Οἱ πάγοι οὗτοι ἔμειναν ἐπίσης ἀκίνητοι καὶ τὸ ἐρχόμενον ἔτος. Οἱ δὲ ἐρευνηταί, διαχειμασάντες εἰς τὴν νῆσον Πένδηλον, ἐβιάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Γερμανίαν χωρὶς νὰ περάσωσι τὴν 75^{ην} μοῖραν· ἐν χειμῶνι δὲ προσχώρησαν ἐπὶ ἐλκύνθρου μέχρις αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποδημίας ταύτης ὑπῆρξε σημαντικόν, διότι κατήρτισαν πολυτίμους συλλογὰς ζώων, φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν καὶ ἔφεραν πληθὺς ἀστρονομικῶν καὶ φυσικῶν παρατηρήσεων, αἵτινες ἐπηύξησαν τὸ κράτος τῆς ἐπιστήμης.

Ἐπὶ τέλους ὀδυνηρὸν καὶ δραματικὸν ἐπεισόδιον ἐτελείωσε τὴν ἐκστρατείαν, ἡ ἀπώλεια τῆς *Χάρσας*. Μέχρι τέλους Αὐγούστου 1869 τὰ δύο πλοῖα συνεταξίδευσον τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου. Ἀλλὰ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Σεπτεμβρίου ἡ *Χάρσα* κατεσχέθη ὑπὸ τῶν πάγων καὶ δὲν ἔβλεπε πλέον τὴν *Γερμανίαν*. Οἱ ἐπ' αὐτῆς, ὑποθέσαντες ὅτι δυσκόλως θὰ ἀνθίστατο εἰς τὴν προσβολὴν τῶν πάγων, ἀπεφάσισαν ν' ἀποβιβάσωσιν ὅλα σχεδὸν τὰ τρόφιμα. Καὶ τῶντι ὅ,τι προεῖδον συνέβη· διότι διαρκούντος τοῦ Ὀκτωβρίου μὴνὸς ὁ πάγος συνέτριψε τὸ πλοῖον καὶ μόλις κατόρθωσαν νὰ σώσωσιν ὀλίγα ξύλα καὶ σχοινία. Τὸ πλήρωμα εὐρέθη τότε ἐπὶ ἀπεράντου νήσου ἐκ πάγων κυμαινομένης ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐν καιρῷ ἀτελεστέτου χειμερινῆς νυκτὸς, διότι ὁ ἥλιος δὲν θὰ ἐφαίνετο ἢ μετὰ πολλὰς ἐβδομάδας.

Οὕτω πως διακείμενοι κατεσκεύασαν καλύβην ἐξ ἀνθρώπων, καὶ ἐπειδὴ αἱ ζωοτροφίαι καὶ ἡ καύσιμος ὕλη ἦσαν ἄφθονοι, κατέλυσαν ὅσον ἦτο δυνατόν ἐν ἀνέσει. Θέλει ἐρωτήσῃ τις ἴσως ὁποῖαν πιθανότητα σωτηρίας ἐδύναντο νὰ ἔχωσιν οἱ ταλαίπωροι οὗτοι κάτοικοι τοῦ ἐκ πάγων νησιδίου, τὸ ὁποῖον ἐκυμαίνετο κατὰ θέλησιν τῶν ἀνέμων καὶ τῶν υποθαλασσίων ρευμάτων. Ἐλπὶδα εἶχον τὴν ἐξῆς· ἐν τῷ διαστήματι τοῦ χειμῶνος ἡ νῆσος θὰ ὠθεῖτο, ὡς συνήθηται, πρὸς μεσημβρίαν ὅπου ἡ παραλία, τῇ βοήθειᾳ δὲ τῶν τριῶν λεμβῶν τὰς ὁποίας εἶχον σώσει θὰ ἐδύναντο νὰ φθάσωσιν εἰς Γρόενλανδ. Ἀλλ' ἀπροσδόκητος καὶ τρομερὰ περίστασις ἐματαίωσε τὴν ἐλπίδα ταύτην· διότι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰανουαρίου ἡ νῆσος ἐχωρίσθη εἰς δύο καὶ ἡ διαχώρισις ἐγένετο ἴσα ἴσα ὑπὸ τὴν κα-

λύβην αὐτῶν. Εὐτυχῶς ὅμως τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς, αἱ λέμβοι καὶ πάντες οἱ κάτοικοι ἔμειναν εἰς τὸ αὐτὸ τεμάχιον τοῦ πάγου. Ταῦτα δὲ συνέβησαν ἐν ὥρᾳ τρικυμίας, οἱ δὲ δυστυχεῖς ναυαγοὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν εἶχον σκεπασθῇ ὑπὸ τῆς χιόνος καὶ ἀποναρκωθῇ ὑπὸ τοῦ ψύχους, ὥστε κατέστησαν δυσκίνητοι. Ἀλλ' ὅπως δῆποτε κατεσκεύασαν νέαν μικροτέραν καλύβην μὴ ἐξαρκούσαν εἰς πάντας· διὸ καὶ τινες ἐκοιμῶντο εἰς τὰς λέμβους.

Τὸ δὲ ἔαρ, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὅτι θὰ φέρῃ τὴν ἀπολύτρωσιν, ἔφερεν ἐξ ἐναντίας νέους κινδύνους· διότι ὑπὸ τὴν ἐπιβροχὴν τῆς ἀτμοσφαίρας, γενομένης ὀλιγώτερον ψυχρᾶς, τὸ νησιδίον ἀνελύετο καθ' ἐκάστην καὶ ἐγένετο στενωότερον· ὥστε ἐφθασεν ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἦσαν οὔτε ἐπὶ πάγων οὔτε ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ βεβυθισμένοι εἰς εἶδος χιόνος ἥτις ἠπέλει νὰ καταπῇ αὐτοὺς ἐντὸς ὀλίγου. Τέλος πάντων τὰ βασανιστήρια ἐτελείωσαν, διότι ἐφθασαν πρὸς τὴν 61^{ην} μοῖραν τοῦ πλάτους, καὶ ἐπιβάντες εἰς τὰς λέμβους κατόρθωσαν νὰ πατήσωσι τὴν παραλίαν τῆς Γρόενλανδ. Μετὰ πολλῶν δὲ μόχθων καὶ κόπων ἐπέρασαν τὸ ἀκρωτήριον *Farwel* καὶ ἐφθασαν εἰς *Frederiksdall*. τὸ δὲ πεπηγὸς νησιδίον εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον κατοικήσει ἐξ μῆνας διέτρεξε πλέον τῶν διακοσίων μιλίων ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν. Ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι οὐδεὶς τῶν ναυτῶν ἀπέθανεν· εἰς μόνον ἀπώλεσε τὰς φρένας.

Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἀποδημίαν τῆς *Γερμανίας* εὐρίσκειτο μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιστημόνων καὶ ὁ ὑποπλοίαρχος Πάγερ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἔμελλε νὰ γίνῃ μετ' ὀλίγον γνωστότατον. Ἀνεκάλυψεν ἐν *Ijord* τὸ ὁποῖον ὀνόμασεν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ. Ἰδοὺ δὲ πῶς περιγράφει τὸ ἄγριον τοῦτο μέρος: «Ἐφθάσαμεν εἰς εἶδος λεκάνης, τῆς ὁποίας τὰ χεῖλη ἐσχηματίζοντο ἐκ βράχων ἐχόντων σχήματα καὶ χρώματα ὠραιότατα καὶ παράδοξα. Πάντες οἱ χαρακτῆρες τοῦ κόσμου τὸν ὀρέων, τοῖχοι ἀπερραντοί, βαθύτατοι σχισμάδες, πάγοι γιγάντιοι, καταρράκται μυκώμενοι, πάσας ταύτας τὰς κολλοσιαιᾶς εἰκόνας ἐθαύμαζε συγχρόνως ὁ ὀφθαλμός· καὶ σήμερον δὲ ἐνθυμούμαι ὅτι ἡ πρώτη ἐντύπωσίς μου, ὅτε εἶδον τὴν λεκάνην ταύτην περικυκλωμένην ἐξ ὄγκων ἀλλοκοτῶν, ἐκ βράχων ὁμοιζόντων εἰς φρούρια καὶ ὑψομένων ἀπὸ χιλίων πεντακοσίων μέχρι δύο χιλιάδων πεντακοσίων μέτρων, ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἐνόμισα ὅτι μετεφέρθη εἰς χώραν μαγευτικὴν. Μέγιστος κυβικὸς λίθος ὑψοῦται μακρὰν ἐντὸς τῆς λεκάνης χίλια πεντακόσια μέτρα ὑπεράνω τῶν γαλανῶν κυμάτων. Ραβδώσεις δὲ τακτικαὶ ὑποκύανοι, κοκκινωπαὶ καὶ κίτρινοι, αἱ μὲν καθαροί, αἱ δὲ βαθύτεροι, ἐκτείνονται καθ' ὅλον τὸ ὕψος. Ἀκρωτήρια ὁμοιζόντα πρὸς προμαχώνας

καὶ πυργίσκους δίδουσιν εἰς αὐτὸν μορφὴν ἐρείπιων φρουρίου. Διὸ καὶ τὸν ὀνομάσαμεν φρούριον τοῦ διαβόλου· οὐδέποτε εἰς τὰς Ἀλπεις εἶδον τοποθεσίας μαγευτικωτέρας. Πορρωτέρω καταπίπτουσιν ἀπὸ τὰ πλευρὰ ὑψηλοῦ πάγου μέγιστοι καταρράκται, οἵτινες γίνονται ἄφαντοι μετὰ πολυλοῦ πατάγου εἰς τὰ ἀκίνητα κύματα τῆς λεκάνης τῆς ὁποίας μόλις ρυτιδοῦται ἡ ἐπιφάνεια.»

^{Ἐπὶ ταῖς συνέχαις.}

L. ROZIER.

Η ΚΟΡΗ

Ἐκ τῶν τοῦ LEGOUVÉ.

Γέννησις.

Κοίτη ὠδίνων ὑψοῦται ἐκεῖ, ἀπέριττος καὶ τραχεῖα τόσον διὰ τὸν πλούσιον ὄσον καὶ διὰ τὸν πένητα, διὰ τὸν κάτοικον τῆς Ἀρκτου καὶ τὸν τῆς Μεσημβρίας· διότι ἀπαιτεῖται κλίνη σκληρὰ διὰ τὴν σκληρὰν ταύτην ἐργασίαν. Ἐπὶ τῆς κοίτης ταύτης γυνὴ ὠδίνει· παρ' αὐτῇ ἴσταται ὁ σύζυγος σοβαρὸς, ἡ μήτηρ τρέμουσα καὶ σιωπηλὸς ὁ ἱατρὸς, πρὸς ὃν στρέφονται πάντων τὰ βλέμματα μετ' ἀνυπομονησίας. Ἀλλ' αἴφνης ἀντηχεῖ ἀσθενὴς τις κραυγὴ· τὸ βρέφος ἐγεννήθη.— «Τί εἶναι; τί εἶναι;» ἐρωτῶσι πάντες μετ' ἀγωνίας.— «Εἶναι κόρη.»— Ἐπὶ πόσους ἡδὴ αἰῶνας καὶ παρὰ πόσοις λαοῖς ἡ φράσις αὕτη «Εἶναι κόρη» ἤχει ἀπαισίως μετὰ λύπης, ἐνίοτε δὲ καὶ μετ' αἰσχύνης!

Παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἡ λεχὼ ἀπεκλείετο τοῦ θυσιαστηρίου ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἂν εἶχε γεννήσει ἄρρεν, ἂν ὅμως θῆλυ ἐπὶ ὀγδοήκοντα· παρὰ δὲ τοῖς Ἰνδοῖς τὸ πένθος ἐπὶ τῇ γεννήσει θυγατρὸς ἐπήγαγεν ἐξ αὐτῆς τῆς θρησκείας. Οὗτοι ἐπίστευον ὅτι αἱ ἀγαθαὶ ἢ κακαὶ πράξεις τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔκουν μόναι νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ σκῆνωμα τῆς χαρᾶς ἢ τῆς τιμωρίας. Ἡ σωτηρία αὐτοῦ δὲν ἐξηρτᾶτο ἐξ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀπογόνων του, ὥστε αἱ σκῆλαι τῶν πατέρων ἐπλανῶντο κατηφεῖς περὶ τὰ προπύλαια τοῦ Παραδείσου, μέχρις οὗ τὰ τέκνα ἠνοίγον αὐτοῖς τὰς πύλας, τελοῦντα ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἐπικηδεῖον τινα θυσίαν καλουμένην *Σράδχαρ*. Ἀλλὰ ἡ ψυχωδέστερα αὕτη θυσία δὲν ἠδύνατο νὰ τελεσθῇ παρὰ γυναικός. Οὕτως αἱ θυγατέρες, πιεσέουσιν εἰς τὰ μετὰ θάνατον βάσανα τῶν πατέρων, δακρύουσαι ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐδὲν δυνάμεναι πρὸς ἀνακούφισιν αὐτῶν, ἦσαν οἶονεὶ κεχωρισμέναι τῆς οἰκογενείας. Αἱ θρησκευτικαὶ αὗται πεποιθήσεις καθίστων ἐτι μᾶλλον ἀγωνιώδη παρὰ τῇ κοίτῃ τῆς τικτούσης τὴν προσδοκίαν, καὶ ζωηρότερας τὰς κατὰ τὸ φύλον τοῦ γεννηθέντος ἐπιδείξεις χαρᾶς ἢ ἀθυρίας. Ἄν ἐγεννᾶτο υἱός, πρὶν ἐτι ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ του καὶ ἀποσπασθῇ ἐντελῶς τοῦ μητρικοῦ κόλπου, ὁ πατὴρ ἔτρεχε νὰ ζητήσῃ

τὸ γλυκύτερον τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τὸ πολυτιμότερον τῶν μετάλλων, μέλι καὶ χρυσόν, δι' ὧν ἔτριβε τὰ χεῖλη τοῦ νεογεννήτου, προσαγορεύων αὐτὸ, ἐνῷ ἀντήχουν περίεξ χαρμόσυνοι εὐχαί, διὰ τῶν ἐκφραστικωτέρων ὀνομάτων, *Πούτρα* ἤτοι *Αὐτρωτὴν* τῆς *Κολάσεως* ἢ *Ἐξοφλητὴν*, ὡς μέλλοντα νὰ πληρώσῃ τὴν ὀφειλὴν τῶν προγόνων. Ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ μετεῖχε τῶν τοιούτων τιμῶν, ὑψομένη ἐν τῇ ἰνδικῇ οἰκογενείᾳ, περιεχούσῃ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ συζύγους διαφόρου τάξεως, εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν, ὡς μήτηρ υἱοῦ. Ἄν ὅμως ἐγεννᾶτο κόρη, ὁποία σιγὴ καὶ κατῆφεια! οὔτε ἄσματα ἀντήχουν, οὔτε ἑορταὶ ἐτελοῦντο· περὶ μέλιτος ἢ καὶ γάλακτος τὰ ἱερά βιβλία οὐδὲν λέγουσι, καὶ περὶ τῶν ὀφειλομένων εἰς θυγάτριον τίτλων ἐπίσης σιωπῶσι, διατάσσοντα μόνον νὰ ἦναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐκολον τὴν προφοράν. Ἡ δὲ μήτηρ θυγατρὸς ἔκλαιε καὶ ἐφοβεῖτο διὰ τὸ μέλλον, διότι ἔκτοτε ἡ θέσις αὐτῆς παρὰ τῇ οἰκογενειακῇ ἐστία καθίστατο ἀκροσφαλῆς, ἡδύνατο δὲ καὶ νὰ διωχθῇ μετὰ ἐνδεκαετίαν, ἂν καὶ ἄλλας ἐγέννα θυγατέρας. Τοιαῦτα διέταττεν ἡ βίβλος τοῦ Μανού. Ἐν δὲ Ἀθήναις ὁ ἀποκτήσας θυγάτριον ἀνὴρτα σιωπηλῶς ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ ἡλακάτην, ἀντὶ τῶν θριαμβευτικῶν στεφάνων ἐλαίας, δι' ὧν ἐσημαίνειτο εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν ὅτι ἄρρεν ἐγεννήθη ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ἐν Σπάρτῃ μετὰξὺ δέκα ἐκτιθεμένων βρεφῶν τὰ ἑπτὰ τοῦλάχιστον ἦσαν θήλεα, τὸ δὲ φύλον αὐτῶν ἐθεωρεῖτο πολλάκις ὡς ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἐλάττωμα. Ἐν Ῥώμῃ τὸ νεογέννητον ἐτίθετο κατὰ γῆς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πατρὸς, δυνάμενου κατ' ἀρέσκειαν νὰ τὸ παραδεχθῇ, ἀναλαμβάνων αὐτὸ, ἢ νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ. Ποσάκις ὅμως οἱ ἀγέρωχοι ἐκεῖνοι πατρίκιοι ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον καὶ ἐκώφευσαν εἰς τὰς κραυγὰς τοῦ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν κλαίοντος δυστυχοῦς πλάσματος, διότι ἦτο κόρη!

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ τιμαριωτικοῦ Μεσαιῶνος, ἡ γέννησις θυγατρὸς ἐθεωρεῖτο ὡς ἀληθὴς θεομηνία. Οἱ χρονογράφοι πληροφοροῦσιν ἡμᾶς ὅτι ὁ Λουδοβίκος ΙΑ', ὅτε προσήχθη αὐτῷ τὸ πρῶτόν του τέκνον, Ἰωάννα ἡ Βαλεσιανή, τοσοῦτον ἡδονήσεν, ὥστε οὔτε καὶν βλέμμα ἔβλεπεν ἐπὶ τῆς νεογεννήτου, ἀλλ' ἀναχωρήσας αὐθωρεῖ εἰς Παρισίους ἀπηγόρευσε πᾶσαν ἐπίδειξιν χαρᾶς εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ τὴν θυγατέρα περιόρισεν ἐντὸς φρουρίου τινός, ὅπου ἐπὶ τέσσαρα ἔτη οὔτε τὸν πατέρα αὐτῆς εἶδεν οὔτε τὴν μητέρα. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν υἱοῦ ἐπέμεινε τὸ μῖσος. Τὴν πρώτην φοράν καθ' ἣν εἶδε τὴν Ἰωάνναν, ὁ πατὴρ αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο εὔρε νὰ τῇ εἴπῃ εἰμὴ μόνον: «Εἶσαι ἀκόμη ἀσχημοτέρα ἀπ' ὅ,τι ἐνόμιζον!» Ἐκτοτε δόσκις ἀπῆλθον αὐτὴν τοσοῦτον ὠργίζετο, ὥστε ἡ παιδαγωγὸς τῆς ἡγεμονίδος ἐφρόντιζε νὰ κρύπτῃ αὐτὴν διὰ τοῦ μαν-

δύου αὐτῆς κατὰ τὴν διάθεσιν τοῦ βασιλέως, πρὸ πάντων ἀφοῦ ἡμέραν τινὰ τὴν ἐπληξέ διὰ τοῦ ξίφους κατὰ τὸν κρόταρον οὕτω σφοδρῶς, ὥστε ἔμεινεν ἀνεξέλεπτος ἡ οὐλή. Ἄν ἀφαιρέσωμεν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀντιπαθείας τὴν ἰδιόζουσαν εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΑ' ἀγριότητά καὶ ἀναίδειαν, θέλομεν ἔχει ἐν τοῖς ἀνωτέρω πιστὴν εἰκόνα τῶν πρὸς τὰς θυγατέρας αἰσθημάτων πλείστων βαρύνων τοῦ Μεσαίωνος, πλείστων ἀντικειμένων τοῦ δεκάτου ἐβδόμου καὶ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, πλείστων χθесινῶν, εὐγενῶν, πλείστων συγχρόνων δι' ἐπιπλοῦτων καὶ, τὸ χειρότερον, πολλῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ.

Ὁ λαὸς, ἐν τῇ γραφικωτάτῃ γλώσσῃ του, θεωρεῖ ἐλασσούμενον κατὰ τὰς ἀνδρικές δυνάμεις τὸν κάμνοντα μόνον κόρας. Πολλάκις ἤκουσα χωρικούς, ἐρωτωμένους περὶ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, ὡς ἀποκρίνονται: «Δὲν ἔχω τέκνα, ἀλλὰ μόνον θυγατέρας.» Ὁ δὲ γεωργὸς τῆς Βρεταννίας, οὗ ἡ σύζυγος ἔτεκε θυγατέρα, λέγει: «Ἡ γυναικά μου ἀπέβαλε.»

Ἐν πᾶσι τούτοις λαμβάνει ἡθικὸν τι φαίνόμενον ἀρκούντως πολὺπλακὸν καὶ μυστηριώδες, τὸ ὁποῖον οὔτε ἡ πρόληψις, οὔτε ἡ ἀπλή ματαιοφροσύνη τῶν γονέων ἀρκούσι νὰ ἐξηγήσῃσι. Τὴν ἐξηγήσιν λοιπὸν ταύτην πρέπει νὰ ζητήσωμεν ἀλλὰ οὐ.

Τὸ διακρίνον τὴν πατρικὴν καὶ μητρικὴν στοργὴν ἀπὸ τῶν λοιπῶν αἰσθημάτων εἶναι ἡ περὶ τοῦ μέλλοντος πρόνοια. Ὁ ἐραστής, ὁ φίλος, ὁ ἀδελφὸς καὶ ὁ σύζυγος δύνανται μὲν ν' ἀγαπῶσι μεθ' ὅσης καὶ ὁ γονεὺς περιπαθείας, ἀλλὰ ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ τρυφερότης αὐτῶν ἀντικείμενον ἔχει τὴν παροῦσαν ὥραν. Ἐνθ' τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἡ μέριμνα οὐδέποτε περιορίζεται εἰς τὴν παροῦσαν υἱεῖαν, τὴν παροῦσαν ἀρετὴν ἢ εὐδαιμονίαν τῶν τέκνων των, ἀλλὰ πάντοτε προνοεῖ ποῖα ἔσται καὶ μετὰ δέκα ἔτη ἡ κατάστασις αὐτῶν. Οἱ γονεῖς εἶναι οἱ φρουροὶ τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ αἶσθημα τῆς προνοίας, δι' οὗ ὁ Θεὸς ἐπρόκεισε τοὺς γονεῖς, πληροῖ αὐτοὺς ἀδελφονίας καὶ φόβου, ὁσάκις γεννᾶται κόρη. Πᾶς φρόνιμος πατήρ, δεχόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν νεογέννητον θυγατέρα, ἐρωτᾷ ἑαυτὸν μετὰ πολλῆς μερίμνης ἀνησυχίας ἢ ἂν ἐδέχετο υἱόν, τί αὕτη θέλει γίνεαι; Τὸ μέλλον εἶναι τῷ ὄντι δι' αὕτην ἀβεβαιότερον. Ἄν μὲν ᾖ πτωχὴ, πόσον θέλει υποφέρει! ἂν δὲ πλούσιος, πόσα ἡθικὰ βάσανα θέλουσι πικράνει τὸν βίον της! Ἄν ᾖ προωρισμένη νὰ ζῇ διὰ τῆς ἐργασίας, ποῖον ἐπάγγελμα ἱκανὸν νὰ θρέψῃ αὐτὴν θέλει ἀσπασθῇ ἐν κοινωνίᾳ, ἥτις εἰς τὰς ἐργαζομένας χορηγεῖ μισθὸν μόλις ἱκανὸν ὥστε νὰ μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης; Ἄν δὲν ἔχῃ προῖκα πῶς θέλει ἀποκατασταθῇ, ἐνόςφω ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον ν' ἀγοράζωσιν αἱ κόραι τοὺς συζύγους των; Ἀλλ' ἂν δὲν ὑπανδρευθῇ, πῶς θέλει ἀποφύγει

πᾶν ὀλίσθημα; ὀλίσθησασα δὲ, πῶς δύναται νὰ σωθῇ ἀπὸ ἐντελοῦς ἀπωλείας, ἀφοῦ ὁ κόσμος εἶναι τόσον αὐστηρὸς διὰ πᾶν γυναικεῖον παράπτωμα; Ἀλλὰ καὶ ὁ πλοῦτος, ἡ ὑψηλὴ θέσις, ἡ υἱεῖα, τὸ κάλλος ἢ τοῦ πνεύματος τὰ προτερήματα δὲν ἀρκούσι πρὸς καθυσχύασιν πατρὸς, ἀναλογιζομένου ὅτι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ὁ βίος, ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ ἀνάπτυξις θέλει παρ' ἄλλου ἐξαρτᾶσθαι. Ἐντεῦθεν ἡ ἐν τῇ πατρικῇ καρδίᾳ ἀποθάρρυνσις, πηγάζουσα ἐκ τῆς βεβαιότητος, ὅτι ἡ κορασὶς αὕτη οὔτε εἰς αὐτὸν ἀνήκει οὔτε κἂν εἰς ἑαυτήν, καθόσον νυμφευθεῖσαν μὲν τὴν χάνει, κόρην δὲ οὖσαν ἀνατρέφει αὐτὴν δι' ἄλλον. Ἡ στοργὴ λοιπὸν αὐτοῦ οὐδὲν ἔχει μέλλον, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ πολλάκις ἵνα τὴν καταστήσῃ χλιαρωτέραν, ἀφοῦ ἡ ἀγάπη, ἂν ἐξαιρέσωμεν βραχείας τινὰς στιγμὰς ἐρωτικῆς παρφορᾶς, δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ αὐτὴ εἰς ἑαυτήν, ἀλλ' ἀπαιτεῖ κοινότητά τιναν σκέψεων καὶ καθημερινῶν φροντίδων. Ἡ δὲ πατρικὴ πρὸ πάντων ἀγάπη, ἥς πρῶτον κατῴκηον εἶναι τοῦ τέκνου ἢ ἀνατροφῆς, μόνον παρὰ υἱοῦ δύναται νὰ ἐλπίσῃ τὴν ἀμοιβὴν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλλομένων θυσιῶν. Ἄν μὲν βιομήχανος ᾖ ὁ πατήρ, ἐλπίζει ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ θέλει προαγάγει καὶ ἀναδείξῃ τὸ ἐργοστάσιόν του, ἂν δὲ ἔμπορος, δνειρεύεται εὐθὺς γιγαντιαίας ἐπιχειρήσεις ὑπὸ τὴν προσωνομίαν Πατρὸς καὶ υἱός. Ἄν τέλος πάντων λόγιος ἢ ἐπιστήμων ᾖ ὁ πατήρ, φυλάσσει τῷ υἱῷ του τὰς ιδέας ἐκείνας, αἵτινες δὲν ἔλαβον καιρὸν νὰ ὠριμάσῃεν ἐν τῇ διανοίᾳ του, καὶ βλέπει ἐν αὐτῷ διακρινόμενῃ οὐ μόνον τῆς σαρκὸς ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος τὴν διαδοχὴν, καὶ φουμένους ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς δάφνας ὅσας δὲν ἐπρόφθασαν ὁ ἴδιος νὰ δρέψῃ. Οὕτω, καὶ μόνον οὕτω, βλέπομεν παρτενιζομένην τὴν ἐπίγειον ἡμῶν ὑπαρξίν· αἱ δὲ ἡμέραι ἡμῶν, συνδεόμεναι εἰς τοῦ τέκνου ἡμῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ τὰς ἡμέρας, παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ιδέαν τῆς αἰωνιότητος, ἀντὶ τῆς τόσον ἐπαχθοῦς ιδέας τοῦ θανάτου.

Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι πάντες ἀνεξαιρέτως, εἴτε εὐγενεῖς τύχωμεν, εἴτε βιομήχανοι ἢ ἐπιστήμονες, τὸ ἡμέτερον ὄνομα κληροδοτοῦμεν εἰς τὸν υἱὸν ἡμῶν. Πολὺ δὲ ἀπατώνται οἱ νομίζοντες ὅτι μόνον διὰ τοὺς ἀριστοκρατικούς ἔχει τὸ ὄνομα σημασίαν, ἐνθ' καὶ ὁ ἀφανέστερος τῶν πολιτῶν ἔχει τὸ γενεαλογικὸν αὐτοῦ δένδρον καὶ τὸ οἰκόσημον ἐφ' οὗ, ἂν ἀναγινώσκῃται καθαρῶς γεγραμμένη ἡ λέξις τιμιότης, ἀρκεῖ αὕτη νὰ τὸν κατατάξῃ ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ τῶν τιμίων ἀνθρώπων.

Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀπολαύσεων, ὡς ἀνωτέρω ἡριθμήσαμεν, οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ προσδοκῶμεν παρὰ θυγατρὸς, προωρισμένης εἰς γάμον, ὅστις ὡς ἐκ τῆς ἀπονεμομένης ἐν ταῖς ἡμετέραις κοινωνίαις δεσποτικῆς τῷ συζύγῳ ἐξουσίας, ἀποξενώνει μὲν εὐθὺς τὸν πατέρα ἀπὸ πάσης νομικῆς

ἐξουσίας, δύναται δὲ καὶ νὰ διαρρήξῃ πάντα κοινωνικὸν σύνδεσμον μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπάρχοντος θυγατρὸς του. Πλὴν τούτων αὕτη, ὡς ἐκ τῆς συνήθως παρεχόμενης εἰς τὰς κόρας ἀτελοῦς ἐκπαιδεύσεως, σπανίως δύναται νὰ συνέλθῃ εἰς σπουδαίαν μετὰ τοῦ πατρὸς διανοητικὴν κοινωνίαν, ἀνωτέραν δὲ ἀνατροφὴν διστάζουσιν οἱ γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὰς θυγατέρας, καλῶς γνωρίζοντες ὅτι ἡ πνευματικὴ ὑπεροχὴ παρὰ γυναικὶ εἶναι πολλάκις πρόξενος συζυγικῶν διενέξεων καὶ οἰκιακῆς ἀνησυχίας. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν σκληρὰν κοινωνικὴν πρόληψιν, τὴν θεωροῦσαν ὡς ταπεινώσιν καὶ σχεδὸν αἰσχύνην διὰ γυναικα τὸν ἄγαμον βίον.

Ἡ λέξις γεροντοκόρη προξενεῖ φρικίαν εἰς τοὺς πατέρας, περιέχουσα ἐν ἑαυτῇ οὐ μόνον τὴν ἐννοίαν τῆς μονώσεως καὶ τῆς στερησεως τῶν γλυκυτάτων τοῦ βίου ἀπολαύσεων, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ γελοίου. Γραία κόρη ἐν τῇ κοινονίᾳ ἐλκεῖ ἐφ' ἑαυτὴν σκωπτικὰ βλέμματα καὶ κακοβούλους ὑποθέσεις. Ἄν ἔνεκα ἐλλείψεως προικὸς δὲν ὑπανδρευθῇ, ἡ πενία αὐτῆς δὲν φαίνεται ἀποχρῶσα αἰτία μὴ εὐρέσεως συζύγου, οἱ δὲ κακεντρέχεις, ἀόκνως ἀνασκάπτοντες τὸν παρελθόντα βίον τῆς δυστυχούς, εὐρίσκουσι πολλάκις αἰτίαν ἄλλην ἐτι μᾶλλον ταπεινωτικὴν, μυστικὸν τι ἐλάττωμα ἢ νεανικὸν ὀλίσθημα. Ἀλλὰ διατί ἐνθ' ἐστὶν ἐπιτελούμεν τὴν ἀγαμίαν τῶν γυναικῶν, παρέχουσαν πλήρη ἀμνηστειαν εἰς τοὺς ἀγάμους ἄνδρας; Τὸ κατ' ἐμὲ ἄγαμος γέρον οὐδόλως εἶναι ἄξιος μερίζονος συμπαθείας, ἀφοῦ τοὺς πλείστους τούτους βλέπομεν ἐγώστας καὶ ἀποφυγόντας τὰς συζυγικὰς ὑποχρεώσεις, ὅτε μὲν ἵνα παρατείνωσι τὴν ἀκολασίαν τῆς νεότητος, ὅτε δὲ μὴ στέργοντες ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου πλὴν ἑαυτῶν νὰ μεριμνήσωσι. Ἡ γραία κόρη ἀπ' ἐναντίας ἀπέμεινε πολλάκις τοιαύτη, εἴτε πιστεύσασα εἰς ὑπόσχεσιν μὴ τηρηθεῖσαν, εἴτε ἐμμείνας εἰς ἔρωτα προδοθέντα, εἴτε ὁλόκληρος εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῆς ἀφοσιωθείσα, ἔνεκα δηλ. δυστυχήματος ἢ ἀρετῆς. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι αἱ γραῖαι κόραι εἶναι πολλάκις δύστροποι ἢ σεμνότυφοι, ἀλλὰ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἐξαγοράζουσι διὰ πλείστης φιλοστοργίας ἀφοσιώσεως. Ἡ καρδία αὐτῶν ἔχει ἀνάγκην οἰκογενείας, καὶ ἂν μὲν ᾖ ἡ κόρη ὀρφανή, ἀφοσιούται εἰς τὸν πάππον ἢ τὴν μάμμην αὐτῆς· ἂν δὲ στερεῖται ἀνιόντων συγγενῶν, ζητεῖ ἀδελφικὴν ἢ συγγενικὴν τινὰ στέγην, ὅπου ἀφιεροῦται εἰς ἐκπλήρωσιν ἔργου μετέχοντος τοῦ τῆς μάμμης καὶ τῆς παιδαγωγού, ἐπονομαζομένη τότε προσφύεστατα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν *Liebknecht* καὶ *Heide*. Ἡ γραία κόρη προθύμως ἀναλαμβάνει πᾶν ἄχαρι ἔργον, διδάσκουσα μετὰ μοναδικῆς ὑπομονῆς τὰ ἀνεψιδιά της τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου ἢ τὰ σημεῖα τῆς μουσικ-

κῆς, ἐνδύουσα αὐτὰ, δηγοῦσα εἰς τὸν περίπατον ἢ φυλάττουσα κατ' οἶκον, πάντοτε δὲ ἀνευρίσκουσα ὑπὲρ αὐτῶν ὅτε μὲν παραμύθιον ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς μνήμης της, ὅτε δὲ γλύκυσμα εἰς τὸ βάθος τοῦ συρταρίου της. Ἄν δὲ οὕτε παιδίαν δὲν ἔχει ν' ἀγαπᾷ, περιθάλπει τότε τὰ κατοικίδια ζῶα, τὰ ἄνθη, τοὺς πτωχοὺς τοῦ χωρίου, οὓς κατηχεῖ, ἢ τὰς ὀρφανὰς τὰς ὁποίας ἐνδύει, γενομένη μήτηρ τῶν μὴ ἐχόντων μητέρα.

Τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς γραίας κόρης οὐδεὶς νομίζομεν, θέλει εὖρεῖ μεροληπτικὴν, πολὺ δὲ εὐκολωτέρα εἶναι τῆς νεανίδος ἢ ἀπολογίᾳ.

Ἀφοῦ περιεγράψαμεν τὰς ἀπολαύσεις, τὰς δόσεις ἢ ἐλπιζομένην κοινότητος ἰδεῶν καὶ συμφερόντων παρέχει εἰς τὸν πατέρα υἱόν, καὶ τὰς δικαίας ἀνησυχίας, μεθ' ὧν συνδέεται ἡ γέννησις θυγατρὸς, ἄδικον ἤθελον εἶναι νὰ παραλείψωμεν τὰς τέρψεις, ὧν ἡ παρυσία κορασίδος γίνεται πρόξενος ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ αἵτινες ἤθελον εἶναι ἀμιγῆς, ἂν οἱ κοινωνικοὶ ἡμῶν θεσμοὶ ἦσαν κάλλιον συντεταγμένοι.

Ὡς ὁ υἱὸς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐλπίδος, οὕτω καὶ ἡ νέα κόρη τῆς ἀγνότητος, μυοῦσα, κατὰ τὴν ἐκφρασιν Ἰνδοῦ τινὸς ποιητοῦ, τὸν πατέρα αὐτῆς εἰς τὸν παρθενικὸν βίον. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῖν, ὁσάκις κλαίῃ ἡ μήτηρ, τίς τὴν παρηγορεῖ, τὸν δὲ ἀσθενούντα πατέρα τίς περιθάλπει; Τὸν οἰκαδε ἐπιστρέφοντα τὸ ἐσπέρας οἰκογενειάρχην, περιφροντίν καὶ κεκοπιακότα, τίς ὑποδέχεται εἰς τὴν φλιάν τῆς θύρας καὶ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τοῦ κοινορτώδους μανδύου; τίς σπογγίζει τὸ κάθυτρον μέτωπόν του; Ἡ θυγάτηρ, τὸ παυσίλυπον τοῦτο πλάσμα.

Τὸν υἱόν, ἅμα υπερβάντα τὰ πρῶτα παιδικὰ ἔτη, ἀποσπᾷ τῆς οἰκιακῆς ἐστίας ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις· καὶ ὁ μὲν ἐπαρχιώτης στέλλει αὐτὸν εἰς τὴν πρωτεύουσάν, ὁ δὲ κάτοικος τῆς πρωτευούσης εἰς τὴν ἄλλην τῆς πόλεως ἄκραν. Μετὰ τοῦτο, ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως, ὅτε μὲν δις τοῦ μηνὸς, ὅτε δὲ ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἀποδίδεται ὁ υἱὸς εἰς τὸν πατέρα· ἀλλὰ συνεισίδας νὰ ζῇ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ οὐδὲν ἄλλο ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ζητῶν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην, εἰμὴ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ βιβλίων, ἐλευθερίαν καὶ τράπεζαν ἐκλεκτοτέραν.

Τὰς σπουδὰς διαδέχονται εὐθὺς αἱ ἡδοναί, ἀποξενοῦσαι τὸν νεανίσκον ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἥτις τότε καταντᾷ δι' αὐτὸν φυλακὴ, ὁ δὲ πατήρ δεσποφύλαξ, καὶ τὸ χειρίστον, φειδωλὸς ταμίης. Ἄν ὁ υἱὸς ἔχῃ ἀγαθὴν καρδίαν, αἱ συμβουλαι τοῦ πατρὸς συγκινοῦσι βεβαίως αὐτόν, θλίβεται δὲ βλέπων τὴν μητέρα του νὰ κλαίῃ· ἀλλ' ἡ ἐκ τούτου ἐντύπωσις διαρκεῖ μίαν μόνον ὥραν, ὑποχωροῦσα εἰς τὴν νεανικὴν ἀνάγκην ἀπολαύσεως τοῦ βίου, ἂν δὲν δύναται ὁ γονεὺς νὰ καταλογίσῃ τῷ τέκνῳ του ὡς ἐγκλημα, ἐνθυ-

μούμενος ὅτι ὑπῆρξε καὶ νέος. Τοιοῦτος εἶναι ὁ υἱὸς μέχρις οὗ ἀνδρωθῇ. Ἡ θυγάτηρ ἀπ' ἐναντίας, ἂν συμφωνότερος πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἦτο ὁ ὀργανισμὸς τῆς οἰκογενείας, ἤθελεν ἀνήκει ὁλόκληρος εἰς τοὺς γονεῖς, ἀντιπροσωπεύουσα τὴν οἰκιακὴν ἐκπαίδευσιν, καὶ ἀληθὲς δημιούργημα γενομένη τοῦ πατρὸς, τοῦ δόντος αὐτῇ οὐ μόνον σῶμα, ἀλλὰ καὶ ψυχὴν, κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ πλασθεῖσαν. Ὁ οὕτω ἀναθρέψας τὴν θυγατέρα οὐδόλως ἔχει νὰ φοβῆται μὴ λησμονηθῇ ὑπ' αὐτῆς, μεταβαινούσης εἰς ξένον οἶκον· διότι μετ' ὀλίγον, γενομένη κακίην μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν θέλει ἐνθυμεῖσθαι ἀνατρέφουσα τὰ τέκνα τῆς, πῶς παρὰ τοῦ πατρὸς ἀνετράφη, καὶ κατὰ πᾶσαν τοιαύτην ἀνάμνησιν ἡ καρδίᾳ τῆς θέλει ἀποκιρτῆ πρὸς αὐτὸν μετὰ στοργῆς καὶ εὐγνωμοσύνης. Ὅποταν δὲ φθάσῃ τοὺς γονεῖς τὸ γῆρας, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ μόνωσις, ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ πρεσβυτικὴ κατῆφεια, ὁ μὲν υἱὸς, ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῇ φιλόστοργος, ὀλίγας δύναται νὰ θυσιάσῃ αὐτοῖς ὥρας, κατεχόμενος ὑπὸ τῶν κοσμικῶν φροντίδων καὶ ἀπειρος ὢν, καθ' ὃ ἀνὴρ, τῆς τέχνης τοῦ παρηγορεῖν ἡ θυγάτηρ ἀπ' ἐναντίας, ἂν τύχῃ ἄγαμος ἢ χήρα, θέλει παρκαθήσθαι νυκθήμερον παρὰ τὴν κλίνην ἢ τὴν ἑδραν τοῦ κατεχομένου ὑπὸ νόσου ἢ ἀθυμίας γονεῶς, ἀνακουφίζουσα τοὺς πόνους τοῦ ἡ ἐδραιούσα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ τὴν πίστιν εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν, τὴν ἐπιφυλάσσας αὐτῷ τοιαύτην παρηγορίαν.

Τίς ὑπάρχει ἐξ ἡμῶν μὴ ἐνθυμούμενος συνάντησιν τοιαύτην; Τίς δὲν ἔτυχε νὰ ἴδῃ Ἀντιγόνην περιθάλλουσαν ἀνάπνηρον τὸ σῶμα ἢ τὰς φρένας πατέρα; Κατανυκτικὴ τις παρατηρεῖται τότε τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνατροπῇ, μεταμορφουμένης τῆς θυγατρὸς εἰς μητέρα καὶ ἀποδιδούσης εἰς τὸν γέροντα τὰς θωπείας καὶ τοὺς τρυφεροὺς λόγους, οὓς παιδίσκη οὕσα ἐδέχτο παρ' αὐτοῦ, ἐνῶ τοῦ πρεσβύτου τὸ βλέμμα φαίνεται λέγον αὐτῇ: «Ἐννοῶ ὅτι παιδιρίζω, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι εὐτύχημα δι' ἐμὲ, ἀφοῦ σ' ἔχω μητέρα.»

Τοιαῦτα, εἶναι μεταξὺ πολλῶν, τὰ εὐεργετήματα δι' ὧν ἡ θυγάτηρ ἀντισταθμίζει ἐν τῇ πατρικῇ καρδίᾳ τὴν κοινωνικὴν πρόληψιν ἥτις ἐπισκιάζει τὴν γέννησιν αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ πρόληψις αὕτη, πηγὴν ἔχουσα γεγονότα πραγματικά, ἥτοι κοινωνικοὺς θεσμούς, μόνον διὰ τῆς μεταβολῆς τούτων δύναται νὰ ἐκλείψῃ. Ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας ταύτης ἀνεύρομεν ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι τοῦ ἀρτιγεννήτου θυγατρὸς τὰς ἀλύτους, αἵτινες θέλουσι καταβαρύνει τὴν γυναῖκα: ἑλλειπὴ ἀνατροφῆν, ἂν ἦναι πλουσία, ἀνεπαρκὴ μισθὸν, ἂν τύχῃ πτωχὴ, ἀποκλεισμὸν ἀπὸ τῶν πλείστων ἐπαγγελμάτων, ὑποτελὴ θέσιν ὑπὸ τὴν συζυγικὴν στέγην. Τοιαῦτα εἶναι τὰ μειονεκτήματα,

τὰ ἀπαιτοῦντα κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν δυσχερῆ μὲν, ἀλλ' ἀναπόφευκτον πρὸς τελειοποίησιν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Τούτου γενομένου, ἡ θυγάτηρ μετέχουσα τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ὑλικῆς ἐργασίας τῶν γονέων, θέλει θεωρεῖσθαι ὡς σύντροφος καὶ βοηθὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ ὅπου σήμερον θεωρεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν, ὡς πρόσθετον μόνον βῆρος. Ὡς ὁ υἱὸς εἶναι τὸ καύχημα, οὕτω καὶ ἡ θυγάτηρ πρέπει νὰ καταστῇ τὸ ἀγλάισμα τοῦ οἴκου, ἵνα πραγματοποιηθῇ τὸ ὕψ' ἡμῶν ἐπιδιωκόμενον ἰδανικόν, ἡ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως δηλ. τῶν διαφορῶν ἐνότης.

P.

Ἐκ τοῦ εἰσιτηρίου λόγου τοῦ κ. Ι. Πανταζίδου, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, καλὸν ἐκρίναμεν νὰ ἀνακοινώσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας τὴν ἐπομένην περιοχὴν, ἥτις εὐγενῶς παρεχωρήθη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν.

Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΕΝΤΟΛΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία ἐντολὴ τῆς φιλολογίας εἶνε ἡ ἐπισήμωσις εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀνατεθειμένη πρόνοια περὶ τῆς μορφώσεως τῶν διδασκάλων τῆς μέσης λεγομένης ἐκπαίδευσως.

Ἴνα καταδείξῃ τις τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐντολῆς ταύτης, νομίζω ὅτι ὅσα καὶ ἂν εἴπῃ δὲν εἶνε ἱκανά· ἡμεῖς ὅμως διὰ βραχυτάτων θέλομεν διαλάβῃ περὶ αὐτῆς, προτιθέμενοι ἐκτενέστερον νὰ πραγματευθῶμεν τὸ θέμα ἐν ταῖς φροντιστηριακαῖς ἡμῶν παραδόσεσι.

Ἐὰν ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ εὐεξία τῆς μεγάλης πληθύος λαοῦ τινος ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ὀρθῆς στοιχειώδους ἢ δημοτικῆς λεγομένης ἐκπαίδευσως, ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ εὐεξία ὁλοκλήρου πολιτείας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑγιούς καὶ καρποφόρου μέσης ἐκπαίδευσως. Διότι οὐδεμία πολιτεία, ὅσον καλῶς καὶ ἂν εἶνε διὰ νόμων συντεταγμένη, δύναται νὰ εὐδοιωθῇ, ὅταν τὰ πολλὰ καὶ διάφορα ὅργανα αὐτῆς, οἱ ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι αὐτῆς λειτουργοὶ καὶ αἱ τάξεις ἐκεῖναι τῶν πολιτῶν, αἵτινες ἀποβαίνουσι τὰ κυριώτατα αὐτῆς στήριγμα, δὲν εἶνε ὑπὸ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐποψὴν καλῶς πεπαιδευμένοι. Ἀλλὰ τὰ πολλὰ ταῦτα καὶ διάφορα ὅργανα καὶ στήριγμα τῆς πολιτείας ποῦ ἀλλ' ἢ λαλοῦνται, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς μέσης ἐκπαίδευσως; ποῦ λαμβάνουσι τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐκείνην ἀνατροφὴν τὴν ἐξασφαλίζουσαν ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ τὴν χρηστότητα καὶ ἱκανότητα, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις; Αἱ ἀνώτεροι τάξεις τῶν πολιτῶν, οἱ μεγάλοι βιομήχανοι καὶ ἔμποροι, οἱ πλείστοι τῶν λειτουργῶν τῆς πολιτείας, ἅπαντες οἱ πάσης ἐπιστήμης θιασῶται, πάντες ἐνὶ λόγῳ οἱ ὅπωςδὴποτε συγκαταστάντες τὴν

πολιτείαν καὶ κινούντες καὶ ἄγοντες τὸν λαόν, εἶνε τρόφιμοι τῶν ἐλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων. Ἡ ἐκπαίδευσις λοιπὸν τῶν τάξεων τούτων τοῦ ἔθνους, ἥτις ὀφείλει νὰ εἶνε ἐν τῶν σπουδαιοτάτων μελημάτων πάσης ὑγιαίνουσας πολιτείας, ὀρθῶς ἀνετέθη εἰς τὴν φιλολογικὴν ἐπιστήμην, ὡς τὴν μόνην κατέχουσιν κατὰ τὰ ἡδὴ εἰρημένα πάντα τὰ μορφωτικὰ μέσα τὰ δυνάμενα νὰ παρασκευάσωσι τοὺς ἀρμοδίους διδασκάλους. Καὶ τῷ ὄντι.

Οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐν τοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις νεολαίας, ἐὰν πρόκειται ν' ἀποβῶσιν οἱ ἀληθεῖς παιδευταὶ καὶ μορφωταὶ τῆς ἀπλάστου τῶν νεανίσκων ψυχῆς, ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι πολλὰς τινὰς ἀρετάς· ἀνάγκη νὰ ἔχωσι διάνοιαν ἀνεπτυγμένην καὶ φωτεινὴν· διότι οὕτω μόνον δύναται νὰ ἐξεγείρωσι τὸν παιδευόμενον νοῦν· *habe Geist*, ἔλεγεν ὁ Βὺλφ, *um Geist zu erwecken*—ἔχε πνεῦμα, ἵνα πνεῦμα διεγείρῃς. Ἀλλὰ πῶς δύναται ὀρθότερον νὰ γυμνασθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, εἰ μὴ διὰ τῆς ἀναστροφῆς μετὰ τῶν ἀθανάτων ἐκεῖνων τῆς ἀρχαιότητος ποιητῶν καὶ συγγραφέων, διὰ τῆς μελέτης ἰδίως τῶν κορυφαίων τῆς φιλοσοφίας διδασκάλων;

Ὅφειλουσιν ἔπειτα οἱ διδάσκαλοι νὰ εἶνε ἀγαθοὶ, ἵνα μὴ μόνον διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος παρέχωσιν ὑγιᾶ τροφὴν εἰς τὴν φύσιν μιμητικὴν τῆς παιδικῆς ἡλικίας τάσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς πρὸς τὴν κακίαν ἀποστροφῆς κολάζωσιν ὅπου καὶ ἂν παρατηρήσωσιν αὐτὴν διὰ φυσικῆς καὶ ἀπροσποίητου θερμότητος. Καὶ ποία ἄλλη ἐπιστήμη παρὰ τὴν φιλολογίαν δύναται νὰ παρέχῃ πλείονα παραδείγματα ἀγαθότητος καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀποστροφῆς πρὸς τὴν κακίαν;

Οἱ διδάσκαλοι ἀνάγκη νὰ ἔχωσι φρόνημα γενναῖον καὶ φιλοπατρίαν θερμὴν, ἵνα ἐμπνέωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς παιδευομένους νέους, διότι ἄνευ τῶν ἀρετῶν τούτων δοῦλοι μόνον πεπαιδευμένοι παρασκευάζονται καὶ οὐχὶ πολῖται χρηστοὶ ἐλευθέρως πολιτείας. Ἀλλ' αἱ ἀρεταὶ αὗται τοσοῦτον ἐξασφάπτουσιν ἐκ πάσης σελίδος τῶν ἀρχαίων δοκιμῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων, ὥς καὶ αὐταὶ αἱ δεσποτικαὶ κυβερνήσεις, ἐν ὅσῳ μὲν ἐνόμιζον ὅτι μόνον διὰ τῆς καταπνίξεως τῶν γενναίων φρονημάτων καὶ τῆς θερμῆς φιλοπατρίας ἐδύναντο νὰ στερεώσωσι τὴν παράνομον αὐτῶν ἀρχὴν, ἀπηγόρευσαν τὴν ἐν τοῖς σχολείοις ἀνάγνωσιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν δοκιμῶν συγγραφέων, ἀλλ' ὅτε εἶδον τὴν δι' ἑλλείψιν τῆς ἐκλεκτῆς ταύτης πνευματικῆς τροφῆς ἐπελθοῦσαν ἠθικὴν κατὰπτωσιν καὶ ἐρημίαν, τὰ πάνδεινα ἐφοβήθησαν, καὶ οὐδαμῶς ἐζήτησαν καταφύγιον, εἰ μὴ εἰς τοὺς Ἑλληνας ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς.

Οἱ διδάσκαλοι ὀφείλουσι πρὸς κανονικώτεραν καὶ ἐμπειροτέραν ἀσκήσιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν νὰ ἔχωσι τὰς ἀπαιτούμενας παιδαγωγικὰς γνώσεις. Ἀλλὰ τίς ἄλλος παρὰ τοὺς ἀρχαίους

φιλοσόφους ἔθεσε τὰς ὀρθοτάτας τῆς παιδαγωγίας ἀρχάς, ἐφ' ὧν ἔπειτα ἐθεμελιώθη ἡ νεωτέρα παιδαγωγικὴ;

Οἱ διδάσκαλοι τέλος ὀφείλουσι νὰ εἶνε φιλόανθρωποι, νὰ τρέφωσιν ἀγάπην πρὸς τὰ ἀσθενῆ πλάσματα, ὧν τὴν διάπλασιν ἀνέλαβον, διότι ἄνευ ταύτης τῆς ἀρετῆς, ἄνευ τοῦ ἱεροῦ τούτου δεσμοῦ τοῦ μεταξὺ τοῦ διδάσκοντος καὶ τῶν διδασκόμενων, καὶ ἡ ἀρίστη διδασκαλία δύναται ν' ἀποβῇ, τοῦλάχιστον παρὰ τοῖς πολλοῖς, ἄκαρπος. Καὶ ἰδοὺ μία τῶν περιπτώσεων ἐκεῖνων, καθ' ἃς ὁ διὰ τῆς μελέτης τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος κατορθούμενος ἀνθρωπισμὸς (*humanismus*) ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας πρὸς παραγωγήν τῆς καλῆς ὁψews τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Οἱ διδάσκαλοι δύναται μὲν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φιλανθρωπίας αὐτῶν ν' ἀποβλέπωσι καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον Σωκράτην καὶ ἄλλους φιλοσόφους, οἵτινες πάντων τῶν ἰδίων ὀλιγορήσαντες ἐπεδόθησαν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἄλλων ἐξ ἀπλῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτούς. Ἀλλὰ τίς τῶν ἀρχαίων δύναται ὡς πρὸς τοῦτο νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους προσήνεγκεν ἑαυτὸν ὁλοκαύτωμα; ποῦ ἐξεδηλώθη τοσοῦτον καὶ ποῦ τοσοῦτον ἐντόνως ἀπαιτεῖται ὡς ἠθικὸν ἐλαττήριον ἢ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ὅσον ἐν τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ;

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν συνάγεται ὅτι ἡ φιλολογία, ἡ μόνη ἔχουσα τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα πρὸς μόρφωσιν τῶν ἀγαθῶν διδασκάλων, ἐκπληροῖ μίαν τῶν σπουδαιοτάτων ἢ μάλλον τὴν σπουδαιοτάτην ἀνάγκην τῆς πολιτείας, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ τρίτη αὐτῆς ἐντολὴ καὶ μόνον διὰ τοῦτον τὸν λόγον εἶνε ἡ μεγίστη καὶ ὑψίστη. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω καὶ ἄλλον ἕνα λόγον λίαν ἱσχυρόν, δι' ὃν νομίζω ὅτι παρ' ἡμῖν ἐτι μάλλον ἀνυψοῦται ἡ σπουδαιότης τῆς ἐντολῆς τῆς ἡμετέρας ἐπιστήμης.

Ἡ Ἑλλάς, Κύριοι, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι συνεπλήρωσε τὸ ἔργον αὐτῆς τὸ ἔθνικόν· καὶ οὐδεὶς διὰ τοῦτο δύναται νὰ μεμφθῇ τὴν Ἑλλάδα, ἥτις πολλάκις μέχρι τοῦδε, ἐνίοτε μάλιστα λίαν παταγωδῶς, ἀνεκέρυξε τοὺς ἔθνικοὺς αὐτῆς πόθους· ἀλλ' ἡ Θεῖα Πρόνοια ἐν τῇ ἀνεξερευνητῇ αὐτῆς σοφίᾳ δὲν ἠδούκησε νὰ εἰσακούσῃ αὐτοὺς. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ λησμονήσωμεν οἱ Ἕλληνες τὸν ἔθνικόν ἡμῶν προορισμὸν, τὴν μεγάλην μας ἐκείνην ἰδέαν; ἡ μάλλον ὀφείλομεν νὰ παρασκευάσωμεν οὕτως ἡμᾶς αὐτοὺς, ὥστε ἡ μὲν ἔθνικὴ ἡμῶν ἀποκατάστασις ν' ἀποβῇ ἱστορικὴ ἀνάγκη, ἡ δὲ ὑπόληψις καὶ τιμὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς νὰ εἶνε πάσης ἀντιζηλίας ὑπερτέρα; Ἀλλὰ πρὸς τὴν εἰρηνικὴν καὶ ἡσυχὸν ταύτην

πνευματικήν προπαράσκευήν τίνες ἄλλοι εἶνε οἱ ἀρμολιότατοι ἐργάται καὶ φυσικώτατοι ἀπόστολοι, εἰ μὴ οἱ καλῶς κατηρτισμένοι διδάσκαλοι καὶ οἱ καταρτίζοντες αὐτοὺς φιλόλογοι; Σαφεστάτην τοῦτου ἀπόδειξιν καὶ ἀψευδὲς τεκμήριον τῆς ὑψηλῆς ἐντολῆς τῶν διδασκάλων παρέχει ἡ ὑπὸ τοὺς ἀλλοφύλους ἱστορία τοῦ ἐλληνισμοῦ, ἥτις ἀναγράφει μακρότατον κατάλογον τῶν δαδούχων τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους παλιγγενεσίας ἀπὸ τοῦ ἐξ ἀπορρήτων Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαυροκορδάτου, ὅστις καὶ ὡς διδάσκαλος καὶ ὡς συγγραφεὺς καὶ ὡς προστάτης τῶν γραμμάτων ἐθῆκε τὸν πρῶτον σπινθῆρα τῆς πνευματικῆς ἐξεργέσεως τοῦ ἐλληνικοῦ γένους, μέχρι τοῦ Εὐγενίου, τοῦ Ἀλέξανδρου Φωτιάδου, τοῦ Κοραῆ καὶ ἄλλων πολλῶν, οἵτινες συνεδούλισαν τὴν ἡδὴ ἀνημμένην πνευματικὴν πυρκαϊάν, ἐξ ἧς ἀνέθορον ἡ πολιτικὴ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἐχὼ ἀκράδαντον τὴν πεποιθήσιν ὅτι εἰς τὴν ψυχὴν τῶν νέων διδασκάλων καὶ φιλολόγων ἐμφωλεύει τοσοῦτον ζωηρὸν τὸ συναίσθημα τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος, ὥστε περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἐντολῆς θέλουσιν ἀποδειχθῆ ἄξιοι διδάσχοι τῶν διδασκάλων τοῦ γένους. Ἀπέριττοι καὶ ἀνεπίδεικτοι, ἡδονὴν ἐπιζητοῦντες οὐχὶ ἐν τῇ δαφιλίᾳ τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων, ἀλλὰ ἐν τῇ μελέτῃ τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἐν ταῖς χρησταῖς ἐλπίσι τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐνεργείας καὶ ἐν τῇ θεράπειᾳ τῶν μεγίστων ἐθνικῶν συμπερόντων, ἀληθεῖς ἱεραπόστολοι τοῦ ἐλληνισμοῦ, θέλουσιν δοξάσῃ παρὰ τοῖς πολλοῖς τὸ ἴδιον αὐτῶν ἔργον καὶ θέλουσιν ἐφελέκυσῃ τὰς εὐλογίας τῆς ἐνδόξου ἡμῶν πατρίδος.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΩΔΩΝΩΝ

Ἡ ἐφεύρεσις τῶν κωδῶνων ἀποδίδεται κοινῶς εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, οἵτινες πρῶτοι μετεχειρίσθησαν αὐτοὺς ἵνα ἀγγέλλωσι τοῦ Ὁσίουδου τὰς ἐορτάς· φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ οἱ Κινέζοι μετεχειρίζοντο κώδωνας ἡδὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 2604 π.Χ. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι πανάρχαιον πρᾶγμα εἶνε οἱ κώδωνες.

Ὁ Ἀαρὼν εἶχεν ἀπηρτημένους ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ ἱματίου τριακοσίους ἐξήκοντα κώδωνας, ἵσους δὴ καὶ πρὸς τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὡς λέγει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς· αὗτε τριακοσίοι ἐξήκοντα κώδωνες οἱ ἀπηρτημένοι τοῦ ποδήρου χρόνος ἐστὶν ἐνιαυσίος. Οἱ κώδωνες ὅμως οὗτοι τοῦ Ἀαρὼν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἦσαν εἰμὴ μικραὶ μετάλλιναι σφαῖραι περιέχουσιν ἐντὸς αὐτῶν βαρίδιον, τοιοῦτους δὲ κωδωνίσκους μεταχειρίζεται ἐνίοτε ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀμφίοις ἢ τε καθ' ἡμᾶς καὶ ἡ κατὰ τὴν Δύσιν ἐκκλησία. Χρῆσιν κωδωνίσκων ἐποιῶντο κατὰ τὴν λα-

τρίαν καὶ μάλιστα τὴν διονυσιακὴν καὶ οἱ ἀρχαῖοι, ὡς καὶ ὁ Θεόκριτος διακρήδην που μαρτυρεῖ καὶ τινὰ τῶν διονυσιακῆς ὑποθέσεως σωζομένων ἀναγλύφων δεικνύουσι. Καὶ περὶ τὸν τράχηλον τῶν ζώων συνειθίζον οἱ παλαιοὶ νὰ κρεμῶσι κωδωνίσκους, ὅπως περὶ τοῦ καὶ τὰ νῦν γίνεταί, ὅθεν καὶ ἡ λατινικὴ ἑκφρασις greges tintinnabulati· τοιοῦτον δὲ κωδωνίσκον εἶχεν ἀπηρτημένον καὶ τοῦ Σιληνοῦ ὁ ὄνος. Ἐνίοτε ἐκδύσκουν διὰ κωδωνίσκων καὶ τῆς ἀσπίδος τὴν λαβὴν καὶ τῶν θριαμβούντων τὸ ἄρμα καὶ αὐτοὺς τοὺς Πριάπους. Ὁ Θράξ Ῥῆσος εἶχεν ἀπηρτημένους κωδωνίσκους καὶ ἀπὸ τῶν φαλάρων τῶν ἵππων του. Τοὺς μεγαλητέρους κώδωνας μετεχειρίζοντο οἱ τε Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰς αὐτὰς περιήγους, εἰς ἃς καὶ ἡμεῖς τὰ νῦν. Διὰ κώδωνος ἡγγέλλετο τὸ ἄνοιγμα τῶν ἀγορῶν ἢ τῶν θαλαμνείων, κώδων ἐξήγειρε τὸ πρῶτ' ἀπὸ τοῦ ὕπνου τοὺς δούλους, ἐκωδωνοφύρου δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν πόλεων φρουροί.¹ Πρὸς δὲ αἱ νεκρικαὶ πομπαὶ ἤγοντο πρὸς τὸν ἥχον κώδωνος, ἐπίσης δὲ ἤχει ὁ κώδων καὶ ὅτε ἡγετό τις κατὰδικος ἵνα ὑπόστῃ τὴν ἐσχάτην ποινήν. Τοῦτον δὲ τὸν ἥχον ἀκούων, παρὰ Ῥωμαίοις, ὁ τοῦ Διὸς φλαμέντας ἀπεμακρύνετο ἵνα μὴ ἤθελε μανθῇ ἐμβλέπων εἰς σῶμα νεκρὸν.

Ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἤρχισε νὰ εἰσάγῃται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ ἔθος τῶν κωδωνῶν, ὅπερ ὅμως δὲν ἐκράτησεν εἰμὴ ἀπὸ τῶν χρόνων Παυλίνου τοῦ Νώλας ἐπισκόπου (409-431), ὅθεν καὶ οἱ κώδωνες πολὺ τὸ πρῶτον κατὰ τὴν Δύσιν ὠνομάσθησαν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν ἣ ἀρχιεράτευεν ὁ Παυλῖνος καὶ campanae, ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ τῆς Καμπανίας, ὅς τις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ὕλη, ἐξ ἧς τότε οἱ κώδωνες κατασκευάσθησαν.

Εἰς Ῥώμην εἰσῆχθησαν κατὰ πρῶτον οἱ κώδωνες εἰς τὰς ἐκεῖ βασιλικὰς ἀρχιερατεύοντος τοῦ Σαβινιανοῦ (604-606), καὶ τότε πρῶτον ἐκράτησεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τὸ ἔθος τοῦ νὰ καλῶνται οἱ πιστοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῶν κωδωνῶν ἵνα παρασταθῶσιν εἰς τὰς ἱεροτελεστίας, μάλιστα δὲ ἵνα ἀκροασθῶσι τῶν ὧρων.

Ἐν ἔτει 640, Λοῦπος ὁ Ὀρλεάνης ἐπίσκοπος τυχὼν ἐν Ἀγενδίῳ (Sens), πολιορκουμένῳ τότε ὑπὸ τοῦ Κλοταρίου, εἰς μεγίστην ταραχὴν ἐνέβαλε τοὺς πολιορκούντας, διατάξας νὰ σημάψωσιν οἱ κώδωνες τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, καὶ ἔτρεψεν οὕτως αὐτοὺς εἰς φυγὴν. Ἡ χρῆσις τῶν κωδωνῶν δὲν ἐγένετο κοινὴ εἰμὴ μετὰ διακόσια περίπου ἔτη.

Ἦδὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ Ἡ' αἰῶνος συνειθίζον ἐν Ἀγγλίᾳ νὰ σημαίνωσι τοὺς κώδωνας νεκρικὰ ἐπὶ τῷ θανάτῳ χριστιανοῦ. Μόνον δὲ κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ἤρχισε νὰ γίνηται χρῆσις κωδωνῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς, ἀποσταλέντων τοιούτων

1. Ἰδ. Θουκυδ., Δ', 134, καὶ τοὺς ἐρμηνευτὰς, αὐτόθι.

παρὰ τῶν Ἑνετῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ τὸν Γ'.

Κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ κώδωνες ἦσαν μικροὶ, θραδύτερον ὅμως ἤρχισαν βαθυμυδὸν νὰ κατασκευάζωσιν αὐτοὺς μεγαλητέρους, ἀναλόγως τοῦ αὐξανομένου ἐκκλησιαστικοῦ πλοῦτος ἢ τοῦ τῶν ἀφιερονόντων τοὺς κώδωνας λαϊκῶν. Τὰ νῦν οἱ μέγιστοι καὶ βαρύτεροι κώδωνες εὐρίσκονται ἐν Ῥωσσίᾳ. Ὁ ἐν τῷ Κρεμλίῳ π.χ. ζυγίζει 204, 266 χιλιόγραμμα, ὁ τοῦ Τρότζκοι, 175,000, ὁ τοῦ Ἀγίου Ὑβάν 57,976· ὅθεν οἱ κώδωνες οὗτοι μένουσιν ἀκίνητοι καὶ μόνον τὸ ῥόπτρον κινεῖται. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ μέγιστος κώδων εἶνε ὁ τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων, ζυγίζων 17,170 χιλιόγραμμα, παρ' ἡμῶν δὲ ὁ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἐν Κερκύρᾳ. Οἱ κώδωνες ὑπέστησαν καὶ διωγμούς, ἐξ ὧν περιφημώτατοι εἶνε δύο· εἰς μὲν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ εἰς ἐν τῇ Δύσει. Καὶ τὸν μὲν ἐν τῇ Ἀνατολῇ γενόμενον διωγμὸν καλῶς γινώσκουσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται. Μετὰ τὴν ἄλωσιν δὴ καὶ τῆς βασιλίδος πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ κώδωνες ἀπηγορεύθησαν ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν πόλιν, καὶ διαρκούσης τῆς δουλείας αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι ἐστεροῦντο κωδωνῶν.

Ἀπὸ τῆς ἐλληνικῆς μόνον ἐπαναστάσεως ἤρχισε πάλιν οἶονεῖ λαθραίως νὰ εἰσάγῃται τὸ ἔθος εἰς τὰς πλείστας τῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους χριστιανικῶν ἐπαρχιῶν. Τοὺς κώδωνας τότε ἀνεπλήρωσαν οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν γνωστῶν σημείων· ταῦτα δὲ τὰ σημάδια (μετάλλιναι πλάκες) φαίνεται ὅτι συνεκάλουν τοὺς πιστοὺς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ πρὶν ἢ εἰσαχθῇ ἡ χρῆσις τῶν κωδωνῶν. Ὁ δὲ κατὰ τὴν Δύσιν διωγμὸς τῶν κωδωνῶν, εἶνε ὁ ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως γενόμενος, ὅτε διὰ ψηφίσματος τῆς 23 Ἰουλίου 1793 ὤρίσθη ἓνα μόνον κώδων νὰ ἔχῃ ἐκάστη ἐνορία, οἱ δὲ λοιποὶ νὰ μετασχηματισθῶσιν εἰς τηλεβόλα.

ὑπάρχει δὲ καὶ εὐχὴ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ πρὸς εὐλογίαν παντὸς νέου κώδωνος. Ἐν τῇ κατὰ τὴν Δύσιν ἐκκλησίᾳ ἡ ἱεροτελεστία πρὸς εὐλογίαν κώδωνος εἶνε πολὺ σπουδαιότερα, ὅθεν καὶ βάπτισμα τοῦ κώδωνος κοινῶς ὀνομάζεται. Καὶ δὴ ῥηντίζεται δι' ἀγιάσματος ὁ κώδων καὶ χρίζεται διὰ τοῦ ἁγίου μύρου καὶ θυμιάζεται καὶ τὸ ὄνομα ἁγίου τινὸς λαμβάνει, παρόντος μάλιστα ἀναδόχου.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν ἀπέθνησκέ τις τῶν βασιλέων, συνειθίζον νὰ κτυπῶσιν ἐπὶ χαλκῶν λεβήτων, νομίζοντες ὅτι ὁ ἥχος τοῦ χαλκοῦ ἀπομακρύνει πᾶν κακόν. Ἡ συνήθεια αὕτη πολλὴν ἔχει σχέσιν πρὸς τὰ ἐνιαχοῦ παρ' ἡμῶν κεκατονισμένα τοῦ νὰ σημαίνωσιν οἱ κώδωνες διὰ τοὺς νεκρούς. Τὸ τοιοῦτον δὲ ἐξακολουθεῖ νὰ γένηται καὶ ἐν τισι χώραις τὸ τῶν διαμαρτυρομένων θρήσκευμα πρεσβευσάσαις, οἷον ἐν Ὀλλάνδᾳ καὶ ἐν Πρωσσίᾳ.

Οἱ Μωαμεθανοὶ δὲν μεταχειρίζονται παντάπασιν κώδωνας εἰς τοὺς μνηστέρας αὐτῶν, φοβούμενοι μὴ ὁ ἥχος τῶν κωδωνῶν τραμάξῃ τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων ἐν τῷ παραδείσῳ· διὰ τοῦτο δὲ ἀπηγόρευσαν τὴν χρῆσιν τῶν κωδωνῶν καὶ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς. Ἐν τῇ Κίνᾳ οἱ κώδωνες εἶνε κυλινδρικοὶ τὸ σχῆμα, δίδουσι δὲ οἱ Κινέζοι εἰς τοὺς κώδωνας τῶν περιέργα ὀνόματα· ὁ Ἀπηρτημένος, ὁ Τρώγων, ὁ Κοιμώμενος εἶνε τὰ ὀνόματα τριῶν κωδωνῶν τοῦ Πεκίνου. Μεταχειρίζονται δ' ἐκεῖ τοὺς κώδωνας ἵνα σημάνωσι τὰς φυλακὰς τῆς νυκτός. Ὁ μέγιστος κώδων τοῦ Πεκίνου ζυγίζει 12,700 χιλιόγραμμα. Τὸ ῥόπτρον τῶν κωδωνῶν κατασκευάζουσιν οἱ Κινέζοι ἐκ τινος σκληροτάτου ξύλου (σιδηρόξυλον), δι' ὃ καὶ ὁ ἥχος τῶν κωδωνῶν εἶνε ἐν Κίνᾳ ἀσθενέστερος μὲν, γλυκύτερος δὲ καὶ ἀρμονικώτερος ἢ ἐν Εὐρώπῃ. Οἱ ἐν Σιάμῃ κώδωνες εἶνε παρρηφρεῖς πρὸς τοὺς ἐν Κίνᾳ.

Καὶ ἐν Ἰνδίαις ὑπάρχουσι κώδωνες καὶ κώδωνες παχύτατοι μάλιστα. Παρὰ τὰς παρόδους κρέμονται, διάφοροι τὸ μέγεθος, ὀλίγον ὑπερ γῆν· δὲν ἔχουσι δὲ ῥόπτρον, ἀλλ' ἄχουσι κτυπόμενοι ἐξώθεν διὰ κέρκτος ἐλάφου, ἢ καὶ διὰ ξύλου.

Μεταξὺ τῶν κωδωνῶν, εἰς οὓς ἀπεδόθη θαυματουργὸς δύναμις, ἀναφέρεται ὡς ἐξοχώτατος ὁ περιβόητος κώδων τῆς Βιλλέλας, ὅστις μόνος του ἐσήμεινεν ἄλλοτε, δσάκις συμφορὰ τις ἐπῆλπεῖ τὴν Ἰσπανίαν. Ἠκούσθη ὁ πένθιμος ἥχος τοῦ π.χ. ἀγγέλων τὸν θάνατον Φερδινάνδου τοῦ Καθολικοῦ, τοῦ εὐσεβεστάτου ἐκείνου βασιλέως ὅστις εἰσῆγαγεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν. Ἐκτοτε ὅμως ὁ δυσσιώνιστος κώδων ἀπώλεσε τὸ δῶρόν του τὸ προφητικόν, καὶ δὲν ἀκούεται πλέον εἰμὴ ὅταν οἱ ἄνθρωποι τὸν κινῶσι.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

22.—Διὰ ἀποκαλῶσι τὸ θερμαντικὸν ἄλλοτε μὲν ἐλεύθερον, ἄλλοτε δὲ λανθάνον;

Διότι πράγματι ὑφίσταται μεταβολὰς τινὰς, παρὰ τὸν διάφορον ἀποτελέσματά.

Εἰσερχόμενον τὸ θερμαντικὸν διαστέλλει καὶ αὐξάνει τὸν ὄγκον τῶν σωμάτων καθὼς καὶ τὴν θερμοκρασίαν των. Ὡς π.χ. ὅταν θέρμεν ῥάβδον ἐκ σιδήρου ἐντὸς τοῦ πυρὸς, αὕτη ἐπιμηκύνεται, καὶ δὲ θερμοκρασία της ἀνέρχεται. Τὸ θερμαντικὸν τοῦτο καλεῖται ἐλεύθερον, διότι καὶ τὸ θερμότητον δεικνύει τὴν παρουσίαν του.

Ἄλλοτε ὅμως τὸ θερμαντικὸν εἰσερχόμενον ἐντὸς τῶν σωμάτων μεταβάλλει τὴν μορφήν αὐτῶν, ἀπὸ στερεᾶς εἰς ὑγρὴν, καὶ ἐξ ὑγρᾶς εἰς ἀέρη.

ριον. Όταν θέσωμεν π.χ. ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἀγγεῖον πλήρες πάγου ἔχοντος τὴν θερμοκρασίαν τοῦ μηδενός, ὁ πάγος τήκεται, θερμοκρατικὸν καταναλίσκεται τὸ ὅποιον δὲν ἀναβιβάζει τὴν θερμοκρασίαν τοῦ παγωμένου ὕδατος, ἀλλὰ μόνον μεταβάλλει τὴν κατάστασιν τοῦ πάγου. Ἄν δὲ ἐμβαπίσωμεν θερμόμετρον ἐντὸς τοῦ διαλυομένου πάγου, ὁ ὑδράργυρος δὲν ἀνέρχεται καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς τήξεως, ἀλλ' ἵσταται εἰς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ μηδενός. Τὸ θερμοκρατικὸν τοῦτο καλεῖται λανθάνον διότι δὲν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ θερμομέτρου.

Ὅταν ὅμως ὁ πάγος διαλυθῇ, τὸ θερμοκρατικὸν εἰσερχόμενον μεταξὺ τῶν μορίων τοῦ ὕδατος διαστέλλει καὶ θερμαίνει αὐτὸ, τοῦ δὲ θερμομέτρου ἡ στήλη ἀνέρχεται.

Οὕτω δὲ τὸ ἀδιακόπως ἐπερχόμενον θερμοκρατικὸν ἀπὸ λανθάνοντος μεταβάλλεται εἰς ἐλεύθερον καὶ ἐξακολουθεῖ τοιοῦτον μέχρι τοῦ θρασμοῦ τοῦ ὕδατος. Εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῶν 100° ἑκατονταδικῶν, τὸ ὕδωρ μεταβάλλει κατάστασιν ἀπὸ ὑγρᾶς εἰς ἀέριον, ἀλλ' οἱ παραγόμενοι ἀτμοὶ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχουσι τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν. Ἐπομένως τὸ θερμοκρατικὸν καταναλίσκεται μόνον διὰ τὴν μεταβάλλει τὴν κατάστασιν τοῦ ὕδατος, δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ὑπὸ τὴν αὐτὴν πίεσιν. Διὰ τοῦτο ὅταν τὸ ὕδωρ βράζῃ, ὅσον καὶ ἂν φυσήσῃτε τὸ ὑποκάτωθεν πῦρ καὶ τὸ καταστήσῃτε ζωηρότερον, ταχύτερον μὲν θέλει ἐξατμισθῇ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἡ θερμοκρασία του διατηρεῖται σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητος.

Τὸ λανθάνον θερμοκρατικὸν, τὸ ὅποιον ἐγκλείουσι τρόπον τινὰ οἱ ἀτμοὶ τοῦ ὕδατος, ἐκλύεται πάλιν, ὅταν οἱ ἀτμοὶ οὗτοι μεταβληθῶσιν εἰς ὕδωρ. Οὕτω πολλάκις θερμαίνουσι τὸ ὕδωρ λουτροῦ δι' ἀτμῶν ὕδατος, οἵτινες διερχόμενοι ὑγροποιούνται μὲν, ἀλλὰ θερμαίνουσι συγχρόνως καὶ τὸ ψυχρὸν τοῦ λουτροῦ ὕδωρ.

ΤΟΥΓΡΑΣ

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὅτε οἱ σουλτάνοι ἠγνόουν ἐπὶ τὴν γραφὴν, οὐδὲν ἄλλο χάττι σερίφ (ιδιόχειρος ἐπιστολὴ τοῦ σουλτάνου) ὑπῆρχεν, ἢ ὁ τύπος τῆς χειρὸς τοῦ σουλτάνου θεσπισμένης ἐν τῷ μέλανι, ἐξ οὗ ὕστερον κομψῶς συνεπλέχθη ὁ νῦν τουγρᾶς, τουτέστι τὸ μονόγραμμα τοῦ σουλτάνου μετὰ δὲ ταῦτα, ὅτε οἱ σουλτάνοι δὲν ἐφρόντιζον νὰ γράφωσι καὶ κυβερνῶσι μόνοι των, αἱ ὅλως αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ τοῦ σουλτάνου εἰσιν ἐπίσης σπάνιοι καὶ τὸ χάττι σερίφ, τουτέστιν ὁ εὐγενὴς στίχος, σύγκειται ἀληθῶς μόνον ἐκ στίχου ὀλίγων λέξεων, ἀς ὁ σουλτάνος ἰδιοχειρῶς γράφει ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς συνθήκης, τοῦ διπλώματος ἢ διατάγ-

ματος τοῦ ὑπουργείου. Ταῦτα δὲ τὰ ἔγγραφα ἢ τὰ προστάγματα ἐπίσης οὐκ εἰσιν ἔργα τῆς γραφίδος τοῦ σουλτάνου, ὥσπερ ἔγγραφα τινὰ ἰδιόχειρα εὐρωπαϊῶν μοναρχῶν, καὶ περ γράφόμενα, οὐ συντάσσονται ὑπ' αὐτῶν. Ἐν Τουρκίᾳ αἱ ἐξαίρεσεις εἰσιν ἐτι σπανιώτεραι ἢ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ καὶ ἱστορικῶς τόσῳ πολυτιμότεραι, εἰ εἰσιν ἀληθῶς αὐτοκρατόρων ἢ δορυκρητόρων ἐξησκημένων συνήθως μᾶλλον περὶ τὸ ξίφος ἢ περὶ τὴν γραφίδα.

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΝΕ ΧΡΗΜΑΤΑ

Ἐν Ἀμερικῇ, ἐπὶ τῆς θύρας ἐμπορικῶν τινων γραφείων, ἀναγινώσκεται ἡ ἀγγλικὴ παροιμία: Time is money, ἥτοι: «Ὁ χρόνος εἶνε χρήματα.» Τὴν παροιμίαν ταύτην εἶχε παραλάβει, ὡς τίτλον αὐτῆς, καὶ ἐφημερίς τις, ἀναρτήσασα ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ γραφείου τῆς πίνακα δι' οὗ ἐγνωστοποιεῖτο εἰς τοὺς ζητοῦντας νὰ συνομιλήσωσι μετὰ τοῦ συντάκτου, ὅτι ὤφειλον, πρὶν ἢ εἰσελθῶσιν εἰς τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ γραφεῖον, ν' ἀγοράσωσιν εἰσιτήρια ἀκροάσεως, τιμώμενα ὡς ἑξῆς:

Δι' ἀκρόασιν μιᾶς ὥρας 10 σελίνια,
— ἡμισείας — 6 —
— ἐνὸς τετάρτου — 3 —

Ἐὰν ἡ φορολογία αὕτη ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς προσερχομένους πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἦτον ἐκ τῶν μᾶλλον προσοδοφόρων.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Λέγων τις ὅτι τὰ ἑλληνικὰ μνημεῖα ὑπερτεροῦσι πάντων τῶν ἄλλων, δὲν ἐπαινεῖ αὐτὰ ἀποχρώντως. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι διὰ τῶν μνημείων τούτων ἐτέθη τι ἀπόλυτον ἐν τῇ τέχνῃ· οἱ δὲ πρὸς αὐτὰ ἀμιλλώμενοι, ἢ ἀντιγράφουσιν, ἢ βαίνουσι ψηλαφούντες. Ἡ τελειότης αὕτη ἀπαξ μόνον ἐπετεύχθη, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἑλλάς εἶναι ὁ μόνος θησαυροφυλάξ τῶν πολυτιμοτάτων διὰ πάντα φιλόκαλον ἄνθρωπον κειμηλίων. Ἄς φυλάττῃ αὐτὰ ἀνενδότως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ζηλοτύπως! Ἔστω δὲ πεπεισμένη ὅτι ὁ Φειδίας ὑπῆρξεν ὁ κυριώτατος ἐργάτης τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους, μένει δὲ καὶ ὁ κραταιότατος αὐτοῦ προστάτης.

E. RENAN.

Ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα περιέχει 37,000 λέξεις, ἡ γαλλικὴ 32,000, ἡ ἰταλικὴ 35,000, ἡ ἰσπανικὴ 30,000. Οἱ Κινέζοι δὲν ἔχουν ἀλφάβητον. Τὰ σημεῖα τῆς γραφῆς γενικῶς λαμβαν-

1. Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ὀθωμ. αὐτοκρ. Χάμπερ, μετ. Κ. Κραυξέ.

νόμενα ἐκφράζουσι παρ' αὐτοῖς ἰδέας καὶ ὅχι σημεῖα προφορᾶς. Τὰ λεξικά ἐρμηνεύουσι τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα χιλιάδας ἐκ τῶν σημείων τούτων, ἀλλὰ πλὴν αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἑκατὸν χιλιάδες καὶ πλέον.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΟΧΛΟΣ;

Ὁχλον δὲν ἐννοῶ ἀποκλειστικῶς μόνον ἐκεῖνους ὅπου φοροῦνε σκούφια, ἀλλὰ ὅλους ἐκεῖνους ὅπου, ἢ ἀποκάτου σὲ σκούφια ἢ ἀποκάτου σὲ καπέλλο, σκεπάζουσι λίγο νοῦ καὶ πολλὰς πρόληψεις.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ὁ ἔχων πνεῦμα δύναται πολλάκις νὰ ᾔνῃ ἀνόητος ἄνθρωπος, οὐδέποτε ὅμως ὁ ἔχων κρίσιν. (Larochevoucauld.)

* * * Μὴ ἀπόβλεπε εἰς τὸ ἐνδύμα, εἰς τὸ γένος, εἰς τὴν τάξιν, εἰς τὴν οὐσίαν, εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' εἰς τὰς ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ, εἰς τὰ ἐξαίρετα αὐτοῦ πλεονεκτήματα, ἥτοι εἰς τὰς καλὰς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ιδιότητας. (Zschokke.)

* * * Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς κομματικὰς διαίρεσεις δύναται τις νὰ ὀρίσῃ ὡς ἑξῆς: Ὑπάρχει ἐν κόμμα θέλον νὰ φυλάξῃ ὅ,τι ἔχει καὶ ἐν κόμμα θέλον νὰ ἀρπάσῃ ὅ,τι δὲν ἔχει, τὸ κόμμα τῶν ἐγωιστῶν καὶ τὸ κόμμα τῶν φθονερῶν. (Ka Girardin.)

* * * Θεώρει καὶ κρίνε τὸν πλεονέκτην, ὁποῖας τάξεως καὶ ἂν ᾔνῃ, ὡς ἀκάθαρτον προδότην τῆς πατρίδος. Προδότης τῆς πατρίδος νομίζεται, ὅχι μόνον ὅστις παραδίδει εἰς τὰς χεῖρας τῶν τυράννων τοὺς ἀδελφούς του, ἀλλὰ καὶ ὅστις δὲν φεύγει τὰς πλεονεξίας, ἐκ τῶν ὁποίων γεννᾶται ἡ τυραννία. (Κοραῆς.)

* * * Αἱ ἀρχαὶ γνωρίζονται ὡς καὶ τὰ δένδρα... ἐκ τοῦ καρποῦ των.

Δικάζων ὁ Ἀλέξανδρος συνείθιζε νὰ φράττῃ διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἕτερον οὐς ἐφ' ὅσον ὁ κατηγορῶν ἐλάλει. Πρὸς δὲ τὸν ἐρωτήσαντα διατί πράττει τοῦτο, ἀπεκρίθη:—Διότι φυλάττω τὸ ἕτερον διὰ τὸν κατηγορούμενον.

ΑΝΕΚΑΟΤΑ

Ὁμίλουν περὶ τῆς πικρίας, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ συναίσθησις τοῦ γήρατος, ἐνώπιον χαριεστάτης τινὸς ἐξηκοντούτιδος.

— Ἀλλ' ἡ καρδιά οὐδέποτε γηράσκει, εἶπεν ἐξ ἀβροφροσύνης εἰς τῶν φίλων τῆς.

— Ἀλήθεια, ἀπήντησεν ἐκείνη, ἀλλὰ δὲν τῆς ἀρέσει νὰ κατοικῇ εἰς ἐρείπια.

* * * Ἐφεραν εἰς τὸν τραπεζίτην Ῥότσιλδ κατάλογον συνεισφορῶν, ὑπὲρ ἐνὸς οἰουδήποτε δυστυχούς.

Ὁ τραπεζίτης υπογράφει χίλια φράγκα.

— Ἀλλ' ὁ υἱός σας, κρᾶζει ὁ ζητῶν, μὲ ἔδωκε πρὸ μικροῦ δύο χιλιάδας. . . Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ δώσετε ὀλιγώτερον. . .

— Αἱ! Αἱ, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς τῶν οἰκονομολόγων μὲ τὸ πονηρόν του μειδίαμα—Ἄλλο κ' ἄλλο! Ἐκεῖνος ἠμπορεῖ νὰ ᾔνῃ ἀνοικτοχέρης. . . Ἐχει πλούσιον πατέρα!

Ἀλλήν τινὰ ἡμέραν ἔρχεται νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ εἰς τὸ γραφεῖόν του κύριός τις. Λέγει τὸ ὄνομά του—Ὁ κ. Μ., ἐκ Φραγκφούρτης. Ὁ γηραιὸς τραπεζίτης εἰργάζετο δὲν εἶναι δὲ καὶ φύσει φίλος τῆς ἐθιμοτυπίας.

— Πολὺ καλὰ, κύριε, ἀποκρίνεται. Πάρετε ἓνα κάθισμα!

— Ἀλλὰ, ἐπαναλαμβάνει ὁ ξένος, προσβληθεὶς διὰ τὴν ὀλιγωρίαν ταύτην,—εἴμαι ὁ κύριος τάδε, σύμβουλος τοῦ βασιλέως, κτλ.

— Τότε λοιπὸν, κύριε, πάρετε δύο καθίσματα.

* * * — Ἀλλάξεις τὰς γνώμας σου ὡς ὑποκάμισα, ἔλεγέ τις πρὸς ἓνα βουλευτήν.

— Διατί, σὲ παρακαλῶ, νὰ φορῶ ἐν ὑποκάμισον, ὅταν τὸ εὐρίσκω λερωμένον; ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

A.

Παρατηρήθη ὅτι ἀπαιτεῖται μία περίπου τετραγωνικὴ λεύγα πρὸς διατροφήν ἐνὸς ἀγρίου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, ἐνῶ ἡ αὐτὴ ἔκτασις δεόντως καλλιεργούμενη ἐξαρκεῖ εἰς τὴν συντήρησιν χιλίων κατοίκων.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Καθαρισμὸς τοῦ ἀέρος τῶν οἰκιῶν.

A'

Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος τῶν οἰκιῶν εἶναι ἐκ τῶν πρώτων τῆς ὑγιεινῆς παραγγελημάτων. Ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἡ στέρησις τοῦ ἀέρος ἐπιφέρει θάνατον δι' ἀποπνιγμοῦ, εἶναι ἀφ' ἐτέρου ἀναντίρρητον ὅτι ἡ διὰ τῆς ἀναπνοῆς εἰσαγωγὴ ἀέρος εἰς τοὺς πνεύμονας εἶναι ἡ ἀδιαλειπτοτέρα λειτουργία τῆς ζωῆς. Οὔτε φάρμακον οὔτε τροφή τις παρέχεται τόσον κανονικῶς καὶ ἀδιαλείπτως καὶ ἀπαραιτήτως εἰς τὸν ὀργανισμόν μας ὅσον ὁ ἀὴρ ὃν εἰσπνέομεν διδόντες ἐξ ἐλαττωματικῆς τοῦτου

αίτιας δὲν εἰσέλθῃ ἀρκετὸς ἀήρ εἰς αὐτὸν, εἴτε ἐξ οἷαςδὴποτε αἰτίας ὁ προσφερόμενος αὐτῷ ἀήρ δὲν ἦναι καθαρὸς, ἀλλὰ μεμολυσμένος, πάντοτε αἱ συνέπειαι ἔσονται φοβεραί· τοσούτῳ δὲ φοβερώτεραι ὅσῳ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ ἀδιαλείπτως ἐνεργεῖ καὶ αἰεὶ νέαν βλάβην προσθέτουσα. Ἰδίως ἐν τι συστατικὸν τοῦ ἀέρος εἶναι τὸ συντηροῦν τὰς λειτουργίας τῆς ζωῆς, τὸ δῆξυγόνον, ὅπερ εἰσπνεόμενον, καὶ διὰ τοῦ αἵματος εἰς τοὺς διαφόρους ἰστούς τοῦ σώματος μεταφερόμενον, ἀναλίσκεται ὑπ' αὐτῶν καὶ μεταβάλλει οὐσίας τινὰς ἐξ αὐτῶν εἰς ἕτερον βαρὺ καὶ τὴν ἀναπνοὴν μὴ συντηροῦν ἀέριον, τὸ ἀνθρακικὸν δῆξυ, ὅπερ καὶ ἐκπνεῖται ἐκ τοῦ στόματος. Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι ἐν δωματίῳ πανταχόθεν κλειστῷ, ἐν ᾧ ζῶσιν ἄνθρωποι, μετ' οὐ πολὺ θέλει ἐκλείπει τὸ δῆξυγόνον καὶ πλεονάζει τὸ ἀνθρακικὸν δῆξυ, μὴ εὐρίσκων δὲ ὁ ὀργανισμὸς δι' ἐκάστης ἀναπνοῆς τὴν ἀρκαῦσαν τοῦ δῆξυγόνου ποσότητα, βλάπτεται καὶ φθείρεται ἐὰν ἡ στέρσις αὕτη διὰ χρόνου ἐξακολουθήσῃ. Διὰ τοῦτο ἀνανεοῦσθω αἰεὶ ὁ ἀήρ δι' ἀνεώξεως θυρῶν καὶ παραθύρων καὶ κατ' αὐτὴν τὴν βροχὴν ἢ κακοκαιρίαν. Προτιμητέον δὲ πάντοτε τὸ παράθυρον τὸ πρὸς καθαρὸν καὶ εὐάερον τόπον βλέπον καὶ προτιμητέος διὰ τὴν ἀνανέωσιν τοῦ ἀέρος ὁ χρόνος, καθ' ὃν αἱ ἄμεσοι ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐκτὸς ὅτι ὁ ἥλιος παρέχει εἰς τὸ δῆξυγόνον τοῦ ἀέρος μείζονα ἐνεργητικότητα, εἶναι αὐτόδηλον ὅτι ὁ ὀργανισμὸς δεῖται φωτός. Καθὼς ὁ ὀργανισμὸς τῶν φυτῶν καταστρέφεται ἄνευ φωτός, οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος νοσεῖ ἄνευ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο πρὸ πάντων παραγγέλλει ὁ ἱατρός τοῖς τρυφεροῦς ὀργανισμοῦς ἔχουσι, κίνησιν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ καὶ ἐν ὥρᾳ εὐδισιγῇ.

B'

Ἐνίοτε δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ καθ' ἡμέραν ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος τῶν δωματίων· ὁπόταν μάλιστα πρόκειται νὰ κατοικήθῃ δωμάτιον ὅπερ δι' ἀσθένειαν μακρὰν ἢ δι' ἀπουσίαν κατοίκων, διέμεινεν ἐπὶ πολὺ κεκλεισμένον καὶ ἀπέκτησεν ἢ μὴ ὁσμήν· τινα δυσάρεστον, δωμάτιον ἐν ᾧ ἄλλοτε εἶχε συμβῇ ἀσθένεια κολλητική ἢ ἐπιδημική ἢ θάνατος, ἢ ὅπερ δι' οἰονδήποτε λόγον παρέχει ὑποψίαν ἐπιβλαβῶν ἀναθυμιάσεων, τότε οὐ μόνον ἐπὶ μακρὸν δέον ν' ἀνανεοῦται ὁ ἀήρ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ νὰ καταστραφῶσι τὰ αἰτία τῶν ἀναθυμιάσεων ἐκείνων, τὰ καλούμενα μιάσματα, ἅτινα εἶναι μικροσκοπικοὶ καὶ ἐπομένως καὶ καθ' ὁμάδας ὁράτοι· φυτικοὶ ἢ ζωϊκοὶ ὀργανισμοί, προσκολλώμενοι εἰς τοὺς τοίχους, τὰς θόνας, τὰ σκεύη, αἰωρούμενοι εἰς τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ ἐπιδημιῶν πολλαπλα-

σιαζόμενοι. Διὰ σήψεως καὶ ζυμώσεως ἰδιαζούσης τὰ μιάσματα ταῦτα μεταδίδουσιν εἰς τὸν ὀργανισμὸν αἰτία ἀσθενειῶν, νόσων ἐπιπολαζουσῶν, ἅτινα δὲν δύνανται πλέον ἐν αὐτῷ νὰ καταστραφῶσι, προδιατεθέντι πρὸς τὴν νόσον. Εὐχερὴς ὅμως εἶναι, καθὼς ἡ πείρα διδάσκει, ἡ καταστροφή τῶν μiasμάτων καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν καθάρσις τοῦ ἀέρος, διότι ὑπάρχουσιν οὐσίαι μεταμορφοῦσαι αὐτὰ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν καὶ ὅπως τοῦτο ἤθελε γίνεαι διὰ τῆς καύσεως τῶν, ὥστε τὰ μένοντα λείψανα αὐτῶν εἶναι διὰ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς ὅλως ἀκίνδυνα.

Δωμάτιον διαρκῶς ἡλιασμένον δὲν εἶναι μiasμάτων εὐεπίφορον, διότι ὁ ἥλιος προσθέτων ἐνεργητικότητά τινα εἰς τὸ δῆξυγόνον τοῦ ἀέρος, διενεργεῖ οὕτω τὴν ὑποδειχθεῖσαν μεταμόρφωσιν. Ἀσφαλῶς δὲ καὶ τελείως καταστρέφονται ὑπὸ τοῦ χλωρίου, ἀερίου χρώματος φερωνύμου, πνιγροῦ καὶ ἐν μεγάλῃ ποσότητι εἰσπνεομένου, τὸν θάνατον ἐπάγοντος διὰ τὴν ὁρμὴν μεθ' ἧς μεταμορφοῖ καὶ καταστρέφει τὰ ἀναπνευστικὰ ὅργανα. Ἐτοιμον μὲν δὲν εὐρίσκεται τὸ χλωρίον, ἀλλ' εὐκόλως δύνανται καὶ ἡ οἰκοδόμοινα νὰ παραγάγῃ αὐτὸ ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἐξάλειψιν τῶν κηλίδων μελάνης, ὁπωρῶν, οἶνου ἐρυθροῦ καὶ σκωρίας θαύματα ποιοῦντος λευκαντικοῦ ἁλτος (τοῦ ὑποχλωριώδους ἀσβεστίου, *calcaria chlorata* τῶν φάρμακείων.) Ἀρκεῖ ἐπὶ τούτῳ νὰ ἐκτεθῇ μικρὰ ποσότης τοῦ ἁλτος τούτου ὑγρανθέντος διὰ τινῶν σταγόνων ὕδατος ἐπὶ πινακίου εἰς τὸ καθαριστέον δωμάτιον, ἵνα τὸ βραδέως ἀναδιδόμενον χλωρίον καταστρέψῃ τὰ μιάσματα καὶ τὰς δυσωδίας· ἡ δὲ μικρὰ οὕτω ἐκλυομένη ποσότης χλωρίου οὐδὲ βλάπτει καὶ τὰ ἀναπνευστικὰ ὅργανα. Μετὰ 2-3 ἡμέρας τὸ δωμάτιον γίνεται κατοικήσιμον· τότε δὲ ἀπομακρύνεται πλέον τὸ πινακίον.—Καὶ δι' ἀθροωτέρου χλωρίου, ἰδίως ἐν ὥρᾳ χολέρας, καὶ πρὸ τῆς ἐνσκήψεως αὐτῆς ἔτι, ἢ ἄλλων ἐπιδημιῶν, τύφου κτλ., ὑποκαπνίζονται τὰ δωμάτια (ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ σκεύη καὶ ἐνδύματα.) Τότε δὲ ὑπηρέτης, υγιεὶς ἔχων πνεύμονας, ἐπιμελῶς ἀπὸ τῆς εἰσπνοῆς τοῦ χλωρίου προφυλαττόμενος, συνελθὼς δὲ ῥακῆς ἢ κολωνεῖου ὕδατος σφραϊνόμενος, τίθῃσι μίγμα ὑπεροξειδίου τοῦ μαγγανίου καὶ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, ἐν πινακίῳ εὐρισκόμενον, ἐπὶ πυρᾶς ἀσθενοῦς ἐξ 1-2 ἀνθράκων ἢ ἄμμου προθερμανθείσης, καὶ κλείει πανταχόθεν τὸ δωμάτιον, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπομακρύνῃ ἐξ αὐτοῦ πᾶν σκεῦος μετάλλινον, αὐτῖνος ἢ στιλπνὸς τὰ βλάπτεται ἐκ τοῦ χλωρίου. Μετὰ τινὰς δὲ ὥρας ἀνοίγεται τὸ δωμάτιον καὶ ἀερίζεται καλῶς.

Τοιοῦτοι ὑποκαπνισμοὶ παραγγέλλονται ἰδίως ἐν καιρῷ ἐπιδημιῶν πρὸς καταστροφὴν τῶν μiasμάτων.

Α.